

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 11. marec 1955

Štev. 10 (672)

Raab priznava upravičenost
zahtev slovenskih izseljencev

Zvezni kancler ing. Raab se je v nedeljo v radijskem govoru med drugim baval tudi z vprašanjem poplave škoda avstrijskim Židom, ki so jo le-ti utrpeli s strani nacizma odnosno nacističnih oblasti po priključitvi Avstrije k Nemčiji. S tem v zvezi je poudaril, da »nima samo en del, marveč imajo vsi, ki so bili iz narodnih, rasističnih ali verskih vzrokov izpostavljeni političnemu zasledovanju, tako na primer tudi koroški Slovenci, pravico do pomoči.« Le nekaterim izseljencem je uspelo — je nadaljeval —, da so si ponovno utrdili svoj obstanek, zato je naša dolžnost, da nekaj napravimo za te reveže.

*

Slovenski izseljenci se že leta borijo za priznanje izseljenstva za pripor in s tem v zvezi za tako imenovano uradno potrdilo ter priporiško odškodnino. Upamo, da bo tudi podpora s strani najvišjega vladnega funkcionarja prispela k čimprejšnji ugotovitvi upravičenim zahtevam slovenskih izseljencev.

Posarje še vedno sporno jabolko med Francijo in Nemčijo

Posarje — majhna toda gospodarsko pomembna pokrajina med Francijo in Nemčijo — je že od nekdaj kamen spotike med obema sosednjima državama, saj



Očitno profrancosko usmerjeni predsednik posarske vlade Hofmann (levo) v razgovoru s francoskim ministrskim predsednikom Edgarjem Faureom, ko je le-ta bil še zunanji minister v Mendes-Franceovi vladi.

se je prav na tem vprašanju razblinilo že nešteto poskusov za vzpostavitev dobrososednih in prijateljskih odnosov. Ob zaključku zadnje vojne pa so se zapadni zavezniki v zvezi s premagano Nemčijo sporazumeli tudi o tem, da bosta Amerika in Anglija ob sklepanju mirovne pogodbe podprli francoske zahteve po priključitvi Posarja k Franciji. Pri teh svojih sklepih so mogli vztrajati seveda le do trenutka, ko so Zapadno Nemčijo začeli pridobivati za vključitev v zapadnoevropsko obrambno skupnost, kajti ob tej priložnosti so Nemci spet korajžno povedali svoje zahteve, med katerimi igra Posarje morda eno izmed najvažnejših vlog.

Da bi zagotovili nemški prispevek k skupni obrambi, so v Parizu na podlagi francosko-nemških razgovorov sklenili tudi poseben posarski statut, ki naj bi v zadovoljstvo obeh prizadetih držav urejeval vprašanje Posarja do trenutka, ko bo nemška mirovna pogodba dokončno rešila tudi ta problem. Izgledalo je, da bo ta statut solidna podlaga za nadaljnje

nemško-francoske razgovore, toda že takoj ob pričetku razprav o pariških sporazumih v francoski in nemški skupščini so se najprej v Parizu in pred nedavnim še v Bonnu pojavile težave, po katerih se lahko sklepa, da tako za eno kot za drugo stran posarski statut le ni tako popolna rešitev kot je marsikdo pričakoval.

Posebno se je razmerje zaostri, ko je zapadnonemški kancler Adenauer skušal pridobiti parlament za odobritev pariških sporazumov z izjavo, da Anglija in Amerika v trenutku, ko stopi v veljavo posarski statut, ne bosta več podpirali francoskih zahtev po priključitvi tega ozemlja k Franciji. V Parizu so namreč precej odločno reagirali na njegove besede in je francosko zunanje ministrstvo objavilo poročilo, v katerem obžaluje, da se bonnska vlada, kot kaže, ne drži »duha in črke« francosko-nemškega sporazuma o Posarju, medtem ko francoska vlada v zvezi s Posarjem ne želi polemike in se točno drži medsebojnega sporazuma.

Koliko je resnice na Adenauerjevi izjavi, zaenkrat še ni znano, ker je nemški kancler že v Bundestagu moral priznati, da glede anglo-ameriških namerah nima pismenega zagotovila, marveč da mu je bilo sporočeno le ustmeno od pristojne strani, od katere da ne more zahtevati pismenega potrdila. Kljub temu pa je zapadnonemška vlada obvestila Pariz, da izjava kanclerja Adenauerja glede anglo-ameriških jamstev za Posarje drži.

Naj bo tako ali drugače, dejstvo je, da francoska javnost ni preveč navdušena ob takih glasovih iz Nemčije in je pričakovati, da bo Adenauerjeva izjava več ali manj vplivala tudi na bližnjo razpravo v francoskem senatu, ki mora še odobriti pariške sporazume o Nemčiji. To potrjujejo tudi razne vesti iz Pariza, ki vedo povedati o francoskih željah po spremembi odnosno dopolnitvi posarskega statuta, ker je že od vsega početka znano, da so Francozi le pogojno odobrili Mendes-Francejeve sklepe o Posarju, zavedajoč se, da je to le začasna rešitev in bo zadnja beseda o tem vprašanju (ob podpori Anglije in Amerike nedvomno pozitivno za Francijo!) spregovorila nemška mirovna pogodba.

Avstrijsko vprašanje spet zanimivo?

Vesti, ki prihajajo iz ameriških vladnih krogov, dopuščajo ugibanja, če vprašanje avstrijske državne pogodbe le ne bo postalo spet zanimivo. Poročila (zanimivo, da prihajajo iz Washingtona in ne iz Dunaja!) govorijo o ponovnem razgovoru med sovjetskimi zunanjimi ministri Molotovom in avstrijskim poslanikom v Moskvi Bischoffom ter izgleda, da bi Sovjetska zveza hotela Avstrijo vzpodbuditi k novim korakom za sklenitev odnosno dosego državne pogodbe. Novi momenti se sicer niso pojavili, saj je Molotov želel le to, da bi si Avstrija zagotovila pri štirih velesilah nekakšno jamstvo, ki bi jo branilo pred ponovno priključitvijo k Nemčiji, kljub temu pa ni izključeno, da pomeni to s strani Moskve poizkus posebne vrste, priti spet v stike z zapadnimi zavezniki.

Komentarji k najnovejšim korakom Sovjetske zveze ne povedo mnogo in izražajo več ali manj le pesimistično mnenje, da je le malo verjetno, da bi bila Sovjetska zveza po zagotovitvi takega jamstva pripravljena resno razpravljati o sklenitvi avstrijske državne pogodbe. Kljub temu pa poudarjajo tako v Washingtonu kakor tudi na Dunaju, da je treba v tem oziru izrabit vsa sredstva, ker le ni popolnoma izključeno, da bi vsaj preko takih ovinkov uspelo ustvariti boljše pogoje za avstrijska pogajanja pred podpisom mirovne pogodbe z Nemčijo. Zadnja poročila iz Londona tudi že vedo povedati, da so v teku tozadevni razgovori med tremi zapadnimi velesilami ter avstrijsko vlado.

Maršal Tito o svetovnih problemih

Predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito je v svojem velikem zunanje-političnem govoru pred narodno skupščino izjavil, da je po njegovem mnenju potrebno uničiti vse obstoječe atomsko orožje. Iz surovin, ki jih uporabljajo za izdelavo atomskega orožja, naj bi pridobivali električno energijo ter jo izkoriščali v blaginjo človeštva.

Maršal Tito je nadalje povedal, da razpolaga Jugoslavija z važnim uranom in nadaljeval, naj jugoslovansko ljudstvo ve, da atomska energija ni monopol gotovih velesil, ter da so surovine za pridobivanje jedrske energije tudi v njihovi mali deželi v izdatni meri na razpolago. Te surovine bi zadoščale, da bi atomsko energijo vdinjali miroljubnim namenom in bi zadovoljili potrebam jugoslovanske industrije.

Govoreč o političnih problemih se je maršal Tito obrnil proti razcepljenju sveta v dva bloka in oborožitvenemu tekmovanju. Edini način, ki bi lahko premostil to zlo, je aktivna koeksistenca narodov, ki temelji na enakopravnosti, na popolnem medsebojnem spoštovanju neodvisnosti in suverenosti ter na nevmešavanju v notranje zadeve drugih narodov.

V svojem govoru se je maršal Tito dotaknil tudi Avstrije. Dejal je: Evropsko sodelovanje bi lahko doseglo mogočen razmah in bi bilo olajšano, če bi bila rešena nekatera elementarna vprašanja, ki so še vedno vzrok obstoječe negotovosti in nestalnosti. Temu cilju bi služila tudi rešitev avstrijskega vprašanja. To malo in pridno ljudstvo zasluži, da se mu omogo-

či popolna neodvisnost. Takšen akt bi vzbudil upravičeno upanje, da je Evropa pripravljena ubrati nove poti. Maršal Tito je naglasil, da hoče prijateljske odnose do Avstrije še podčrtati.

Kitajsko-jugoslovanska izmenjava
veleposlanikov

Po sklepu o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med LR Kitajsko in FLR Jugoslavijo (o čemer smo poročali že sredi januarja) je v začetku marca predsednik LR Kitajske Mao Ce Tung imenoval dosedanjega pomočnika zunanjega ministra Vu Hsiu Čuana za kitajskega veleposlanika v Jugoslaviji. V torek pa je poročal Tanjug, da je predsednik FLRJ maršal Tito imenoval Vladimira Popovića za jugoslovanskega veleposlanika v LR Kitajski. Vladimir Popović je bil doslej predsednik zunanjepolitičnega odbora Zvezne ljudske skupščine, svojčas pa jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu.

ZDA bi rade rešile ujete letalce

Washington. — Da bi osvobodile 11 ameriških letalcev, ki so še vedno zaprti v LR Kitajski in zaradi katerih je posredoval v Pekingu že generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld, stavlja ameriške oblasti vse mogoče predloge. Nedavno so izrazile pripravljenost vrniti Kitajski sedem ribičev, ki so svojčas doživeli brodolom in so jih ameriška letala rešila ter prepeljala v ZDA. Pričakujejo, da bo Peking enako ravnal z aretiranimi ameriški letalci.



Ko je zapadnonemški Bundestag proti koncu februarja ratificiral pariške sporazume, je bil sprejet in odobren sicer majhno večino tudi francosko-nemški sporazum o Posarju. (AND)

Ne zamudite naših velikih

! SMUČARSKIH !
PRIREDITEV !12. 3. 1955 — 14^h — 13. 3. 1955

II.

S
M
U
Č
A
R
S
K
I
S
K
O
K
I
Z
A
Z
I
L
J
S
K
I
P
O
K
A
L

IV.

M
E
D
N
A
R
O
D
N
I
S
M
U
Č
A
R
S
K
I
S
K
O
K
I
V
R
O
Ž
U

Na Holandskem ljudstvo zna razlikovati med cerkvijo in politiko — samo katoliški škofje ne

Nedavno je imela holandska Stranka dela svoje peto zasedanje. Za Socialistično stranko Avstrije je bil na zasedanju zastopan poslanec Otto Probst ki je po svojem povratku poročal o uspehih tega zborovanja.

Med drugim je dejal, da je bilo pred vojno holandsko politično življenje bolj kot v drugih deželah konfesionalno usmerjeno. Številno Holancev ni volilo po socialnih vidikih, temveč iz verskega stališča katoliško ali eno izmed protestantskih strank.

Med vojno so se holandski socialisti odločili, da bodo po osvoboditvi dali svoji organizaciji obliko, ki bo omogočila katoličanom in protestantom sodelovanje za politično, gospodarsko in socialno obnovo Holandske. Imeli so uspeh in Stranka dela, ki so jo priklicali v življenje, združuje pripadnike bivše socialdemokratske stranke in sindikatov s katoličani in protestanti, ki svoje delo v službi za socialni podvig holandskega ljudstva smatrajo kot priznanje k dejanskemu kršćanstvu. Stranka dela je postala najpomembnejše politično gibanje na Holandskem. Brez te ni mogoča nobena vlada ter je bila po vojni vodilna. Sedanja vlada je pod vodstvom socialističnega ministrskega predsednika dr. Dreesa.

Ta razvoj pa gotovim katoliškim kro-

gom ni šel v račun. Škofje so minulo leto svarili katoličane, da bi ostali v stranki ali stranki pristopali. V svoji izjavi proti Stranki dela so med drugim izjavili: »Vzdržujemo določbo, da se mora katoličan, o katerem je znano, da je član kakšne socialistične organizacije ali da če ni član, vsaj redno bere socialistične publikacije in časopise ali pa obiskuje socialistična zborovanja, preprečiti podeljevanje svetih zakramentov in če umrje nespreobrnjen, tudi cerkveni pogreb«.

Takšno okrnjevanje svobode vesti, ki spominja na zadržanje cerkve v preteklosti, ni imelo nobenega učinka. O tem je bilo zasedanje stranke zgovoren dokaz. Predsednik katoliške delovne skupnosti v Stranki dela, Willems, je med drugim dejal: »Nobenega cerkvenega nauka ni, ki bi od nas katoličanov zahteval, da pri-

padamo gotovi stranki, na primer katoliški ljudski stranki. Katoliška cerkev se ne more in ne sme indentificirati z eno edino stranko. Pri vratih v nebesa nihče ne sprašuje, če je bil kdo član katoliške ali kakšne druge stranke. Katoličani odklanjamo iz vzrokov politične svobode, pa tudi iz juridičnega in moralnega stališča, izjave in svarila katoliških škofov«. Naglasil je, da izjavlja iz najglobljega prepričanja, da v Stranki dela je in ostane prostor za katoličane.

Govor Willamsa je napravil globok vtis v vsej holandski javnosti. Njegove besede dokazujejo, da je dejansko kršćanstvo združljivo s strankami demokratičnega socializma in da katoličani lahko pripadajo socialističnim strankam brez zaskrbljenosti, da bi prišli v nasprotje s svojim verskim prepričanjem.

Trenja v sovjetskem vodstvu

Ko je pred dobrim mesecem na zasedanju Vrhovnega sovjeta podal ostavko dotedanji ministrski predsednik Malenkov, je bilo v političnem svetu mnogo ugibanj,

postalo jasno, da je bil padec Malenkova vendar globlji kakor je sprva izgledalo. V moskovskem tisku se je kaj kmalu pojavila kritika nad Malenkovim ministr-



Nikita Hruščev



Maršal Bulganin



Georgij Malenkov

kaj naj pomeni drastična sprememba v državnem vodstvu Sovjetske zveze. Še močnejše od teh ugibanj pa je bilo tedaj začudenje, da Malenkova ni doletela povsem ista usoda kakor druge sovjetske voditelje pred njim, ki so odstopili ali bili odstranjeni iz katerih koli vzrokov z vodilnih in najodgovornejših položajev.

Malenkov je po svojem odstopu kot ministrski predsednik takoj spet prevzel odgovorno funkcijo kot namestnik ministrskega predsednika in minister za elektroindustrijo in energijo in so mu kot takemu podrejene tudi vse zadeve atomske energije. Ni pa trajalo preveč dolgo, da je

stvom; ob imenovanju treh novih prvih namestnikov ministrskega predsednika poleg Molotova in Kaganoviča se je koncem meseca februarja izvedelo, da je Malenkov »samo« drugi namestnik, nekatere vesti pa so se celo oglasile tako, da Malenkova sploh ne omenjajo več med namestniki ministrskega predsednika. Sedaj poročajo o ponovnih, sicer nekoliko prikritih nezaupnicah Malenkovu: teoretik KP Sovjetske zveze Konstantinov je v svojem ob drugi obletnici Stalinove smrti v »Pravdi« objavljenem članku zapisal, da so izjave, češ, da bi nova svetovna vojna znala uničiti človeško

Zanimiva razstava „Energija“ na Dunaju

V soboto, 26. februarja, je minister Waldbrunner ob navzočnosti številnih predstavnikov javnega in gospodarskega življenja odprl zanimivo razstavo »energija«. Razstavo, ki je vsakemu dnevno dostopna do 26. marca, je priredilo ministrstvo za promet in podržavljene obrate.

Danes se blaginja ljudstev ne meri več po številu živine in obsežnosti polj, temveč vedno bolj po višini energijske potrošnje. Razvoj prvotnih oblik energijske proizvodnje do atomske energije sega od predavne dobe v 20. stoletje. Dunajska razstava je zgrajena po treh vidikih. Najprej prikazuje pridobivanja surove energije, nato predelavo energije na primer v vodno paro ali električni tok in končno izkoriščanje energije, kakor za kurjavo in pogonsko silo ter uporabo v industrijskih in mehaničnih podjetjih.

Potrošnja energije v svetu stalno narašča. V okoli tridesetih letih bodo vse koristne vodne sile v Evropi izgrajene, medtem pa bo predvidoma tudi že izčrpano pridobivanje nafte. Mnogo ugodnejšo izkoriščevalno dobo preračunavajo za premog in sklepa, da ga bo mogoče po današnjih količinah produkcije izrabljati še okoli tri tisoč let. Premog krije še danes polovico svetovne energijske potrošnje.

Razstava se pričinja s premogom kot energijskim dobaviteljem. Pri tem so pokazane tudi najrazličnejše uporabne mož-

nosti te dragocene surovine, iz katere pridobivajo tudi barve, katran, zdravila, pogonsko silo in nešteto drugih produktov.

Izraba sončne energije je še v štadiju raziskavanja, vendar jo v zadnjem času deloma že izkoriščajo. V tropičnih pokrajinah že obratujejo topilnice s sončno toploto do 100 kilovatov. Doba peči z lesom kot gorilno snovjo mineva, čeprav v mnogih krajih tega dejstva še niso vzeli na znanje. Les in šota postajata bolj tovarniski material in nehavata biti gorilna snov.

Rotacijski boben prikazuje krogotok vode. Voda izhlapeva nad morjem, tvori oblake, ki spuščajo dež kot padavine na zemljo, katere hranijo reke, ki se iztakajo spet v morje. V Avstriji je vsako leto povprečno 96 milijonov kubičnih metrov padavin. Svetovna uporaba vodnih sil je z današnjimi sredstvi šele za kakih šest stotink izkoriščena. Na vsem svetu je še za 6810 milijard kilovatnih ur neizkoriščenih vodnih sil, med temi samo v Afriki za 2960 milijard kilovatnih ur. V Evropi je še dana možnost izkoristiti za 670 milijard kilovatnih ur vodnih sil, med temi v Avstriji za 40 milijard. Majhen primer ponazorjuje potrošnja energije. Dnevna človeška delovna energija znaša okoli eno tretjino kilovatne ure. Skupna dnevna zmogljivost človeštva znaša torej po tem računu danes okroglo 800 milijonov kilovatnih ur.

PO ŠIRNEM SVETU

Peking. — V skladu s sporazumom, sklenjenim med Sovjetsko zvezo in LR Kitajsko, se bodo v kratkem umaknile iz kitajskega pomorskega oporišča Port Arthur v Mandžuriji sovjetske oborožene sile, ki se doslej še vedno nahajajo na tem področju kot zasedbene sile izza konca vojne proti Japonski.

Trst. — Zaradi brezposelnosti in splošne gospodarske krize v Trstu, se številni Tržačani vsako leto izselijo v prekomorske dežele. Lani se jih je izselilo preko 5000 ljudi. Te dni pa je iz Trsta spet odpotovala skupina 250 izseljencev v Avstralijo. Sledili jim bodo še drugi, ki so že na seznamu.

New York. — Ameriška znanstvenika kolumbijske univerze sta te dni postavila in objavila domnevo o starosti zemlje, ki znaša po njunih računih 4 milijarde in 800 milijonov let.

civilizacijo, napačne in politično škodljive. Baš tako izjavo pa je podal Malenkov, ko je nastopil nasledstvo Stalina. Čeprav v Sovjetski zvezi sicer strogo cenzurirajo vse komentarje tujih dopisnikov, so tokrat »prezrli« namig nekega inozemskega komentatorja, ki je postavil vprašanje, če ne bi bilo mogoče, da na osnovi take kritike Malenkova nekoč očitajo, da je dal potuho imperialističnim hujšakcem na atomsko vojno. Tako »prezretje« vsekakor dopušča domnevo, da Malenkova še čaka obsodba kot izdajalca domovine in partije. Že naslednji dan se je v »Pravdi« pojavila ponovna kritika proti Malenkovem ministrstvu.

Naj bodi današnji položaj Malenkova v sovjetski hierarhiji kakršen koli že, med najožji krog vrhovnih voditeljev Sovjetske zveze vsekakor ne sodi več. Današnje sovjetsko vodstvo predstavlja v bistvu le dva mogočnejša: prvi sekretar partije Nikita Hruščev in novi ministrski predsednik maršal Bulganin. Morda bi se jima lahko še prišel zunanji minister Molotov. Na vsak način je to zveza med partijo in armado. V tej zvezi pa je brez dvoma partija še močnejša sila. Čeprav je predsednik vlade maršal Bulganin, daje takt v sovjetski politični glasbi sekretar partije Nikita Hruščev, ki se drži — morda po Stalinovem zgledu — zaenkrat še v ozadju. Saj je tudi Stalin vzel tudi formalno vodstvo v svoje roke šele ob izbruhu vojne, dotlej je dirigiral sovjetsko politiko samo kot sekretar partije. Upati je, da Nikita Hruščev ne bo docela stopil v stopinje svojega nekdanjega velikega gospodarja in očitno omiljeno smer sovjetske politike v času »mehkejš« vladavine Malenkova speljal spet nazaj na Stalinov »trši« tir.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Razstava vin v Kremsu

Z namenom pokazati sedanje stanje avstrijskega vinogradništva bo med 2. in 12. majem 1955 v Kremsu ob Donavi 1. avstrijska razstava vin. Na razstavi bo prikaz sedanje proizvodnje avstrijskih vin, poleg tega se bodo obiskovalci pri strokovni poskušnji vin lahko prepričali tudi o kakovosti izbranih vin. Zanimiv bo tudi prikaz razvoja vinogradništva od davnih do današnjih dni pod devizo: »Šest tisoč let vinogradništva«. Vinska podjetja bodo pokazala najsodobnejše priprave za vinogradništvo in kletarstvo, poleg tega pa bo še vrsta strokovnih predavanj. Umetniško nagrajenе fotografije »Vino v sliki« bodo razstavo popestrile.

Motorna vozila v Avstriji

V Avstriji je bilo minulo leto novo dopuščenih 89.729 motornih vozil. Ta številka obsega 50.955 motornih koles, 20.774 osebnih avtomobilov, 955 tovornih avtomobilov, 8429 vlačilnih strojev in 13 električnih vozil. Pri motornih kolesih zavzemajo prvo mesto z trrdka Horex z 2042 motornimi vozili ter Lohner z 1498 »rolerji«. Pri avtomobilih je vodilen Volkswagen s 5218 vozili, sledi Steyr-Fiat s 5148 in Opel s 3332 vozili.

Sovjetski film na novi poti?

Filmsko proizvodnjo v Sovjetski zvezi sta doslej ovirala zlasti dva faktorja in sicer ozka tendencioznost, ki ni dopuščala nobene širokogrudnosti in umetniškega izživljanja, ki je torej doslej povzročala precejšnjo vsebinsko enoličnost sovjetskih filmov ter veliko število raznovrstnih pristojnih instanc, skozi katere je moral romati vsak novi filmski scenarij in odkoder so od tam vplivnih ljudi prihajale najrazličnejše pripombe po osebnih okusih, ki so se često medsebojno izključevale. Avtorji scenarijev pa naj bi vse te pripombe v celoti upoštevali, kar je dostikrat bilo nemogoče, razen tega pa tudi škodovalo vsebini in smislu predvidenega filma.

Ko je bil razglašen nov program povečanja sovjetske filmske proizvodnje na desetkratni obseg — že v bližnji bodočnosti naj bi izdelali 150 filmov letno —, so se oglasili priznani filmski strokovnjaki in povedali svoje k novim načrtom. Zlasti zanimiv je bil obširnejši članek uglednega sovjetskega režiserja Mihajla R. o. m. v moskovski reviji »Filmska umetnost«. Ta članek da slutiti, da se na področju sovjetske filmske proizvodnje in sovjetskega filma sploh res pripravlja nova pot. Rom je ostro kritiziral in obsodil nekatere dosedanje pojave okoli sovjetskega filma. Za bodočnost pričakuje, da se s filmskimi scenariji ne bo več treba prebijati skozi kopico pristojnih instanc, kjer sedijo pristransko čuječni ljudje, ki s svojimi pripombami samo ovirajo filmska dela. Pisu na primer ne ugajajo filmi o klasičnih ruske glasbe, o generalih in admiralih osemnajstega in devetnajstega stoletja, kakor na primer film »Admiral Nahimov« in slični. Ne more se navduševati tudi za tako imenovane umetniško dokumentarne filme in v svojem članku naveda kot primer film »Stalingradska bitka«, v katerem so pozabili na glavnega junaka, to je na ljudstvo, na preprostega vojaka. Po Romovem mnenju bi morali spre-

jeti v novi program še filme o revolucionarnih silah in gibanjih v preteklosti, filme o življenju v kapitalističnih deželah ter pofilmana klasična dela, ki doslej še niso našla pot v sovjetski film, kakor na primer Puškinova »Kapitanova hči«, »Vojna in mir« ter »Ana Karenina« Tolstaja, »Mati« Gorkega in drugih.

Končno se režiser Mihajlo Rom, katerega najbolj znani pomembni film je »Lenin v oktobru«, v svojem omenjenem kri-

tičnem članku obrača še na sovjetske književnike ter jih vzpodbuja, naj pišejo filmske scenarije namesto gledaliških del, kajti — tako pravi — po zaslugi novega programa sovjetske filmske proizvodnje je postal film važnejši od gledališča.

Po vsem tem torej izgleda, da bo v bodoče tudi filmska umetnost v Sovjetski zvezi bolj sproščena in vsaj v neki meri osvobodjena dosedanjih togih okvirjev tendencioznosti in enoličnosti.

Koga zanima Amerika?

Bolje bi se moralo glasiti to vprašanje: Koga zanima državna ureditev, državna uprava Združenih držav Amerike? V Ameriki državni upravni aparat sorazmerno ni nič manjši kot v drugih državah sveta, nasprotno, za naše pojme je naravnost velikanski. Vendar pa ni toliko okoren in tako birokratičen kakor v večini evropskih držav. Zato je vsekakor zanimivo nekoliko posvetiti vanj.

Ameriška državna uprava ureditev se v marsičem razlikuje od povprečne evropske, deloma zaradi drugačnih naravnih pogojev in deloma zaradi drugačnega družbeno-gospodarskega razvoja ter načina življenja in mišljenja ameriškega prebivalstva. Naravno bogastvo, zlasti ogromni rudni zakladi, in prostranost dežele sta bila prvi pogoj za tako velik razvoj, kakršnega so dosegle ZDA do današnjega dne. Naseljevanje podjetnih ljudi iz ostalega sveta, predvsem iz Evrope, zakoni kapitalističnega gospodarstva in vedno ostra medsebojna konkurenca podjetij so odločilno prispevali k hitremu razvoju. Stalno pomanjkanje delovne sile je zahtevalo čim večjo mehanizacijo na vseh področjih. Tako je Amerika v par stoletjih postala iz kolonije največja gospodarska sila na svetu. Posebno velik je bil njen razvoj v našem stoletju in to

predvsem med drugo svetovno vojno, saj je zmogljivost ameriške industrije samo v letih 1940 do 1952 narasla za 100 %.

Iz navedenega nekako nujno izhaja, da je morala iti tudi ameriška uprava drugo razvojno pot kakor v evropskih državah, ker nikdar ni visela na starih birokratskih tradicijah kakršne izvirajo v Evropi deloma še iz fevdalne dobe, ko so tudi državni uradniki dostikrat dedovali svoje službe iz roda v rod. Oblike ameriške uprave so tesno vezane na gospodarski razvoj. Kakor je cilj industrijskih podjetij, da so kar se dá gospodarsko urejena in upravljana in zato rentabilna, tako se je tudi ameriška državna uprava, ki ni bila obremenjena z zgodovinskimi tradicijami, lahko navzela duha rentabilnosti po vzoru moderno organizirane industrije. Višji državni uradniki v Ameriki tudi prihajajo iz prejšnje industrijske dejavnosti, kjer zakoni konkurence zahtevajo gibčnost in iznajdljivost, dočim so evropski visoki državni uradniki po večini še danes počasni, neekspeditivni in birokratski veterani v državnih službah.

Storilnost, učinkovitost in gospodarnost so postali simbol Amerike. V Ameriki je veljalo in še danes velja načelo: delaj in živel boš — trguj (ali z drugimi besedami: bodi elastičen kakor trgovec) in živel boš bolje! Ta simbol in to načelo sta značilni o polni meri tudi za ameriško državno upravo. Avtoriteto predpostavljamo tako v ameriški industriji, v vsem ostalem gospodarstvu, v vsem javnem življenju, kakor vse tudi v državni upravi zagotavljajo njihova funkcija na osnovi njihovega znanja in sposobnosti, ne pa hierarhično načelo podrejenosti, kakor še večinoma v Evropi.

Vse tu v kratkih obrisih nakazuje obširno obravnavo knjiga Eugena Pusiča »AMERIŠKA UPRAVA«, ki je nedavno izšla v Jugoslaviji.

Kogar torej zanima Amerika in kdor hoče kaj več vedeti o sistemu, organizaciji in delu ameriške uprave, ta bo našel izčrpno gradivo v omenjeni knjigi, ki mu jo lahko posreduje tudi knjigarna »Naša knjiga« v Celovcu.

Še nekaj o esperantu

Zadnjič smo podali splošno sliko o esperantu-mednarodnemu jeziku. Danes bi se dotaknili še nekaterih podrobnosti. Da je esperanto iznašel poljski zdravnik Zamenhof, že vemo, toda kako je prišel do tega?

Zgodovina nam poroča, da so že narodi v starem veku skušali sestaviti nek umeten skupen jezik, ki naj bi vezal vse tedaj poznane narode. Istotako srednji vek ni zaostal. Vendar so bili ti poizkusi zaradi tedanjih razmer neizvedljivi, kajti preveliko število nepismenih in pretežki poizkusi so podrli vse zgrajene nade. Tem poizkusom so sledili še drugi in prvi nekoliko uspehi jezik je bil »Volapük«, katerega avtor je bil nemec Schleier. Ta jezik se je v začetku dobro razširjal, vendar je zaradi trmastega stališča avtorja do reform polagoma propadel.

Že v tem času je živel na Poljskem zdravnik Dr. Zamenhof, po poreklu žid. V isti hiši z njim so živeli ljudje različnih narodnosti in je tako že kot deček videl sovrastva, ki so oddaljevala dve družini zaradi jezika. Torej je bil zanj jezik tisto zlo, ki je ločilo narode. Da bi to preprečil, se je ukvarjal z mislijo, ustvariti nov umetni jezik, ki naj bi bil zelo lahek, enostaven in zvočen. To mu je končno uspelo in tako je ustvaril esperanto.

Tukaj samo nekaj osnovnih črt iz strukture jezika. Esperanto vsebuje samo 16 pravil, ki ne poznajo izjem; n. pr.: vsi

Dunajsko gledališko gostovanje v Jugoslaviji

Prihodnji teden bo v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu gostoval dunajski »Burgtheater«. Na dnevnem redu gostovanja bodo naslednji komadi: Goethejeva »Ifigenija« Schnitzlerjevo »Ljubimkanje« in »Poslovilna večerja«. V ansamblu bodo sodelovali znani igralci in igralki Susi Nicoletti, Inge Konradi, Hans Moser, Albin Skoda itd.

Gostovanja bodo 14. in 15. marca v ljubljanski Operi, nato 16. do 18. marca v Zagrebu in od 19. do 21. marca v Beogradu. Kakor poročajo, so v Beogradu zabeležili že toliko prijav, da so vse predstave razprodane, še preden so uvedli predprodajo vstopnic.

Intendant Srbskega narodnega gledališča v Beogradu profesor Milan Bogdanović je izjavil, da bo obisk dunajskega »Burgtheatra« v Jugoslaviji kulturni dogodek prve vrste ne le za gledališko publiko, ampak tudi za vse jugoslovanske gledališke umetnike.

Adresar slovenske industrije

Vsaka industrijsko visoko razvita država ima danes svoje priročnike, ki interesentu pomagajo najti naslove posameznih tvrdk in gospodarskih ustanov. Tako ima Avstrija svoj »Handels-Compass«, ki smo ga recenzirali pod rubriko NOVE KNJIGE približno pred enim letom. Za Jugoslavijo je izšel pred dvema letoma »Priredni adresar FNRJ«, ki ga je izdala »Nova trgovina«. Zajel je družbeno in gospodarsko dejavnost vse Jugoslavije ter se zaradi preobsežnosti področja omejil samo na naslove podjetij, ustanov in organizacij.

Nedavno pa je samo za Slovenijo izšel »Adresar slovenske industrije in njenih izdelkov«, ki ga je izdalo Združenje slepih v Ljubljani. Adresar zajema vso slovensko industrijo in njene izdelke ter bo dobrodošel poslovnim ljudem ne le v Sloveniji marveč tudi v inozemstvu, ki s Slovenijo trgujejo.

Po uvodu in navodilih za uporabo adresarja je abecedni seznam slovenskih industrijskih podjetij ter podrobnejši pregled važnejših zavodov, ki podpirajo industrijo v njenem razvoju (razni instituti in projekтивna podjetja). Podjetja, našeta v abecednem pregledu, so razvrščena tudi po posameznih krajih, tako da imamo pregled vseh podjetij v vsakem kraju. Obsežen abecedni seznam izdelkov, opremljen z oznakami, ki povedo, katero podjetje izdeluje dotični proizvod, adresar še dopolnjuje. Adresarju so priključeni še reklamni oglasi, ki predvsem navajajo različne proizvode enega in drugega podjetja in se tako do neke mere razlikujejo od navadnih reklam.

Reški zbornik je izšel

Hrvatska Matica v Zagrebu je začela z izdajanjem vrste zbornikov o hrvatskih mestih. Kot prva knjiga v tej seriji je izšel Zbornik o Reki, ki na 700 straneh prikazuje politično, gospodarsko, kulturno in družbeno življenje tega mesta, ki je dolga leta životvarilo pod Italijo.

Pri delu je bilo udeleženih mnogo avtorjev, ki so v številnih člankih opisali Reko kot pristanišče in pri tem posvetili glavno pozornost pomenu tega važnega srednjeevropskega pristanišča za mesto samo, za jugoslovansko in za daljino zaledje. Na primer je omenjeno, da bo po izgradnji železniškega predora pod Učko in priključitvi proge proti Sežani München za 165 km bliže Reki kakor pa Hamburgu. Avstrijsko zaledje sploh, pa tudi madžarsko zaledje sta poleg domačega najpomembnejši za Reko.

Zanimiv je prikaz prometa v reškem pristanu, ki prav tako potrjuje njegov pomen. Promet je od konca minulega stoletja do prve svetovne vojne stalno na-

raščal in leta 1913 dosegel 2, 100.000 ton. Pod Italijo je znašal promet in leta 1924 i 1939 samo 360.000 ton, kar je dokaz, da sta tedaj pristanišče in mesto na korist drugih italijanskih pristanišč samo životarila. V socialistični Jugoslaviji je pristanišče znova vzcvetelo in že leta 1950 doseglo 2,383.000 ton blagovnega — pomorskega prometa. Vse to in še mnogo več opisuje prvi del Zbornika o Reki.

Drugi in tretji del sta posvečena slikoviti zgodovini mesta in pristanišča ter kulturnemu in umetniškemu življenju Reke. Opisani so zlasti tisk, staro in novo gledališče, obe veliki knjižnici, Jadranski institut, vrsta raznih muzejev, Galerija likovne umetnosti itd.

Vsekakor daje Zbornik o Reki izčrpen vpogled v preteklo in sedanje življenje mesta in pristanišča. Če bodo tako obširni in vsestranski tudi nadaljnji zborniki napovedane serije, se bo LR Hrvatska kmalu lahko ponasala z malone popolno enciklopedijo svojih mest.

Kako si uredimo knjižnico?

Da so knjige potrebne in koristne posameznikom in skupnosti, smo na tem mestu že večkrat poudarjali. Treba je še dodati, kako postane knjiga človeku koristna in zanimiva. Večkrat opažamo, da leže knjige na podstrešju zaprte in strgane. Tam seveda ni mesto za knjigo in tam tudi ne služi svojemu namenu. Zato naj si vsakdo uredi svojo knjižnico — manjšo ali večjo. In kako naj si jo uredimo?

Vsekakor je dobro, da najprej razporedimo knjige po različnih panogah, ki jih knjige obdelujejo. Ločimo leposlovne, strokovne, politične, znanstvene itd.

Največ pažnje je treba posvečati leposlovju, ker je najbolj zaželeno in ga je tudi največ.

V to prvo skupino spadajo proza (to so romani, zgodbe, novele, povesti itd.), poezija (pesmi) in dramatika (igre, drame, prizori). Zraven spadajo še v posebno rubriko literarne razprave, eseji, biografije, bibliografije in koledarji. V skupino strokovnih knjig spadajo na primer razne kmetijske, rokodelske, obrtniške itd. Tako razporejene vpišemo v kakšno

knjigo, ali kartoteko in sicer pisatelja, naslov knjige in leto ter mesto izdajanja. Vsaka knjiga naj dobi svojo številko, ki se naj nalepi ali napiče na knjigo in je razvidna tudi v seznamu. Dobro je še, če uredimo seznam ali kartoteko knjig po abecednem redu pisateljev in po naslovih knjig. Na ta način potem lahko najdemo zaželeno knjigo, za katero vemo ali avtorja ali naslov knjige. Vse knjige je treba tudi označiti s posebnim znakom ali žigom da jih lastnik prepozna.

Knjige pa, ki jih smatramo, da so zastarele ali nerabne, pošljimo v študijsko knjižnico Slovenske prosvetne zveze v Celovec, kajti tu je vsaka knjiga dobrodošla in čim starejša je, tem boljše.

V knjižnico spadajo tudi časopisi in revije. Te je treba dati v vezavo po letnikih, čim je letnik popoln. Če pa komu ni do njih, naj jih tudi pošlje v študijsko knjižnico v Celovec, posebno, če ima kdo še nekaj števil ali letnikov »Miru«, »Koroškega Slovenca« ali »Carinthie«. Tudi kako posamezno številko pošljite na centralno knjižnico v Celovec, ali se osebno zglasite tu.

KOLEDAR

Petek, 11. marec: Sofronij
Sobota, 12. marec: Gregorij Vel.
Nedelja, 13. marec: Teodora
Ponedeljek, 14. marec: Matilda
Torek, 15. marec: Klemen M.
Sreda, 16. marec: Hilarij in Tacijan
Četrtek, 17. marec: Jedert.

Bilčovs

Zadnjo nedeljo v februarju zvečer se je spet zbralo mnogo ljudi v dvorani pri Miklavžu. Ljudje so slišali, da jim pripravlja mešani in moški pevski zbor Slovenskega društva »Bilka« domačo pevsko prireditev. Kakor vsakokrat, so tudi tokrat iz vseh vaških in okoliških hiš, vsi ki so le mogli od doma, radi šli na prireditev, ker vedno z veseljem poslušajo lepo melodijo slovenske pesmi.

Domači mešani in moški pevski zbor sta vse zadovoljila in vsi poslušalci so z velikim užitkom spremljali vse pesmi ter so po vsaki pesmi nagradili pevce s hvaležnim in navdušenim priznanjem. Pevski zbor, pod vodstvom marljivega in sposobnega pevovodje Mira Kernjaka, je pokazal, da je zelo napredoval in dosegel lepo stopnjo pevske kvalitete. Ni treba omenjati, da so prav posebno ugajali tudi odlični solo-vložki v dveh pesmih, ki jih je zapel pevovodja sam.

Pevski ansambel našega prosvetnega društva je močan, ker mešani zbor šteje 35 pevk in pevcev, moški pa 15 pevcev. Prizadevnost zbora in njegovo vidno napredovanje na področju pevske kulture upravičuje prepričanje, da se bo uveljavil tudi na gostovanjih preko svojega ožjega kraja.

Končno smo pri nas uresničili, kar smo dolgo pričakovali in si želeli. Po zaslugi vztrajnega prizadevanja odbora za izgradnjo električnega voda pod predsednikom Mlinariča, p. d. Krajgerja v Želučah in s sodelovanjem županov v občinah Zgornja vesca in Bilčovs s svojimi občinskimi odborniki je uspelo, da imamo elektrificiran že lep del projektiranega področja. Dne 6. marca t. l. o polnoči je KELAG napustila električni tok v novi vod visoke napetosti iz Podsinje vesi v Bilčovs. V območju transformatorjev v Velinji vesi, Potoku in Bilčovsu bodo preskrbljene z električno silo naslednje vasi: Velinja ves, Spodnja Vesca, Moščenica, Kajzaze, Bilčovs, Branča ves, Trdinj,

Odvetniško pisarno

je s 1. marcem tega leta odprl naš rojak dr. Tone Jelen na Dunaju — Wien XIV., Nisselgasse 2, tel. A 51-0-57.

Pugrad, Potok, Bilnjovs, Mala gora, Sodraževa in Muškava.

Dne 19. t. m., na Jožefovo, bomo ta uspeh praznovali s primerno slavnostjo, o čemer bomo tudi poročali. K svetlobni slavnosti je odbor povabil na sodelovanje tudi naš bilčovski pevski zbor.

Naš zaželeni cilj smo dosegli z vztrajnimi napor in nas je gradnja tudi mnogo stala. Brez dvoma pa smo jo izvedli tudi z izdatno podporo deželne vlade, ki daje pomembne subvencije tudi le tedaj, če se znajo interesi za stvar zastaviti. Zasluga odbora za elektrifikacijo in občinskih odborov je, da smo primerno subvencijo s hvaležnostjo tudi dosegli.

S tem pa, kakor rečeno, še ni končano vse delo našega velikega elektrifikacijskega projekta. Letos pride na vrsto še elektrifikacija ostalega področja občin Zgornja vesca in Kotmara ves. —

Poročati moramo tudi žalostno vest, da je preminula p. d. Pipanova mati v Želučah. Ob številni udeležbi žalnih gostov smo rajno mater spremili na pokopališče v Bilčovsu. Domači pevci so ji ob grobu zapeli v slovo ganljive žalostinke. Spet nas je zapustila skrbna in delavna mati, katere življenje je bilo sama skrb in žrtev za svojo družino in dom. Naj si pokojna mati spočije v domači zemlji, možu in vsem preostalim svojem pa velja naše iskreno sožalje.

Borovlje

Prihodnji ponedeljek bo v Borovljah običajni Jožefov živinski in blagovni sejem. Interesenti imajo priložnost, da nakupijo potrebščine za pomlad in veliko noč.



Po naši zemlji

Iz logaveškega občinskega gospodarstva

Na občinski seji dne 26. februarja t. l. na kateri so bili navzoči vsi odborniki, so med drugim obravnavali občinsko gospodarstvo in računske postavke izdatkov in prejemkov v minulem letu. Skupno je imela občina v letu 1954 502.956 šilingov izdatkov in 531.171 šilingov dohodkov. Dohodki presegajo izdatke za 28.215 šilingov ter ima občina poleg tega prebitka še 20.000 šilingov rezerve.

V glavnem izkazuje izdatke naslednje postavke: za občinsko upravo 84.455, za šole 81.383, za kulturne namene 2.525, socialno skrbstvo in bolnišnice 47.213, občinske poti 62.634, javne naprave 45.817, davki 173.630 ter policija 5.299 šilingov. Izdatki so kriti iz dohodkov: občinska uprava 4.471, policija 2.234, šola v občini Škofiče 13.895, kulturni prispevek 609, bolnišnice 5.655, občinske poti 10.000, javne naprave 21.271 ter davki 472.436 šilingov.

Z računskim uspehom za preteklo leto smo lahko zadovoljni, zakar velja zasluga predvsem županu in vsem odbornikom ter upravniku blagajne, ki je pri izdatkih zelo natančen.

Izgleda, da so izdatki za šole precej vi-

soki, pri čemer pa je treba upoštevati, da je plačala občina za ljudstvo in glavno šolo v Vrbi okoli 45.000 šilingov in za šolo v Št. Ilju 35.000 šilingov. Znatne izdatke zahtevajo tudi vsakoletne poprave poti, h katerim je občina v svojo last prevzela tudi p. d. Hofovčovo pot na Deščice in pot čez Deber do jezera. Ni se pa še premaknila nadaljnja izgradnja ceste Želuče-Št. Ilj od Trebinja, ker se tamošnji zemljiški posestniki branijo odstopiti potrebna zemljišča. Za Filijevim hlevom namerava občina zgraditi nov most in izpeljati cesto čez Pdoharjev vrt. Želeli bi, da bi Trebinjčani posnemali Deberjane v pogledu odstopa potrebnega zemljišča, ker bi bila za nje izgradnja ceste Želuče-Št. Ilj največjega pomena.

Pri dohodkih iz davkov zavzema prvo mesto obrtni davek v znesku 85.000 šil., sledi davek na pijače z vsoto 75.000 šilingov, zemljiški in hišni davek 74.000 šilingov, in deželni delež pa znaša 182.000 šilingov. Odbor je sklenil naslednje občinske doklade: na zemljiški davek 400 %, na hišni davek 280 %. Proračun za leto 1955 se le nekoliko razlikuje od lanskega proračuna.

Blato

Tudi blaške fante vabi lep zimski smučarski šport v bližini Libi. Zaželeni sneg je padel in v nedeljah in praznikih si tudi naši mladi ljudje radi privoščijo plemeno in zdravo zabavo. Toda, kakor nesreča nikdar ne počiva, se je v našem Libi na žalost primerila predpreteklo nedeljo smučarska nezgoda. Z drugimi vaškimi fanti je bil v Libi s svojimi smučki tudi županov 14-letni sin Foltej Kumer. Pri vožnji se mu je zataknila smučka, pri čemer je fant padel in si zlomil spodnje gležnjo. Fanta so morali prepeljati v bolnišnico. Želimo mu, da bi ga kmalu spet postavili na noge.

Kožentavra

Minulo nedeljo, dne 6. t. m., je kolarški mojster Mlečnik Janez, p. d. Radar v Kožentavri praznoval svojo osemdesetletnico v krogu svojih domačih. Jubilar je vse svoje dolgo življenje posvetil in ga še posveča marljivemu delu. S pridnostjo in spretnostjo je ustvarjal svojo kolarško delavnico in jo dvignil v znano Melčnikovo kolarstvo. Od kolarkega vajenca je postal ugleden mojster v vsej okolici.

Čestitkam spoštovanemu in narodno zavednemu jubilaru Mlečniku Janezu se pridružujemo tudi mi ter mu želimo vse najboljše in mnogo zadovoljstva še dolgo vrsto let!

Žrelec

V Dobju v občini Žrelec živita v svoji hiši dve že priletni sestri, 63-letna Katarina in 60-letna Magdalena Mačnik. Obe skrbita za svoje malo posestve in se s pridnim delom in skromnimi potrebami za silo preživljata. Ena izmed sester prejema majhno rento, kateri denar pa zalaža v gospodarstvu. Bogastva v hiši ni bilo, pač pa živita sestri v lepi slogi in zadovoljstvu.

Toda v torek minulega tedna se je v

tej samotni hiši primeril nečuvven roparski napad. Ko je zvečer ob kakih pol devetih stopila Katarina pred hišo, sta nena doma planila nad njo dva nepoznana moška in eden jo je podrl na tla. Napadalec je zakričal: »Denar, ali pa ti dam nož«. Obupen krik Katarine je slišala sestra Magdalena v kuhinjo ter je hotela takoj ven. Toda v trenutku je že stal drugi napadalec pred njo in jo udaril s trdim predmetom po glavi. Ženi se je vendar posrečilo, da je planila iz kuhinje na prosto in obe sestri sta glasno klicali na pomoč. Ker sta napadalca vedela, da slišijo obupne klice na pomoč v sosednih hišah, sta pobegnili v temi. Sosedje so tudi res kmalu prihiteli na pomoč in zbrala se je precejšnja množica vaščanov.

Takoj so bili na licu mesta tudi orožniki. S svojim vozilom so obe sestri prepegljali v bolnišnico v Celovcu, kjer so ugotovili, da je Magdalena zadobila zelo občutno poškodbo na glavi, dočim je bila njena sestra lažje poškodovana.

Orožništvo je takoj uvedlo intenzivno zasledovanje za zločincema.

Naši pevci v Trstu

Glasbena Matica v Trstu je povabila koroške slovenske pevce na gostovanje. Slovenska prosvetna zveza v Celovcu je gostovanje posredovala in pevski zbori Slovenskih prosvetnih društev iz Bilčovsa, Kotmara vesi in iz Št. Vida v Podjuni so pod vodstvom centralnega pevovodje Pavla Kernjaka minulo soboto odpotovali v Trst. V združenem zboru je bilo zastopanih 40 pevcev in v dveh avtobusih so se okoli sedme zvečer pripeljali v Trst.

V Trstu so naše pevce pozdravili in sprejeli predstavniki Glasbene Matice, nato pa so se ustavili v Dijaškem domu, kjer je bilo preskrbljeno za izborna večerjo in prenočišče. Po odličnem okrepi-

Mestno gledališče iz Ljubljane

bo na povabilo Slovenske prosvetne zveze gostovalo na Koroškem in uprizorilo

komedijo v treh dejanjih

„Srečni dnevi“

v soboto, dne 19. 3. 1955 ob 10. uri v Celovcu, Dom glasbe

ob 19. uri v Žitari vesi, Prosvetni dom

v nedeljo, dne 20. 3. 1955 ob 10.50 uri v Borovljah, kinodvorana

ob 19. uri v Ločah, gostilna Pušnik

Vse ljubitelje slovenske odrske umetnosti vabimo, da se prireditve udeležijo v najlepšem številu.

Slovenska prosvetna zveza

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo »Srce« v Dobrli vesi

priredi v nedeljo, dne 13. marca 1955 v farni dvorani v Železni Kapli igro

„Domačija“

Vabijo igralci!

Kratke vesti iz Koroške

Lani avgusta smo poročali o žaloigri na Klopinskem jezeru, kjer je utonilo štiri otrok v starosti od dvanajstih do ttrinajstih let. Zaradi te nesreče se je moral pred porotniki v Leobnu zagovarjati 28-letni učitelj Jožef Plank iz Trofaiaha, ker so bili otroci na letovišču pod njegovim nadzorstvom. Učitelja so obtožili posebnost zaradi tega, ker je dopustil, da so otroci veslali s splavom predaleč od obrežja in so prekoračili odmerjeno plitvino jezera. Senat je učitelja obsodil pogojno na deset mesecev zapora.

SPO v beljaškem okraju je štela ob koncu leta 1954 8117 članov, kar je bilo za 409 članov več, kakor v začetku leta. Med temi člani je 6188 moških in 1929 žensk. Mestni organizaciji pripada 3113 članov, v podeželskih občinah pa jih je 5004. Najštevilnejše so v članstvu zastopani delavci v industrijah, nato javni uslužbenci, upokojeanci in rentniki. Žena v lastnem gospodinjstvu je 1147 članic socialistične stranke.

Slovenska fizikturna zveza sporoča:

Jutri v soboto, 12. marca 1955 ob 14. uri bodo

II. smučarski skoki za Ziljski pokal

z mednarodno udeležbo

na 30-metrski skakalnici v Zahomcu. Razdelitev nagrad ob 17. uri v gostilni Schnabel

V nedeljo, 13. marca 1955 ob 14. uri bodo

IV. mednarodni smučarski skoki v Rožu

na 60-metrski skakalnici v Št. Janžu v Rožu. S pričetkom prireditve se bo počakalo do prihoda vlaka, ki odhaja iz Celovca ob 13.34 uri. Razdelitev nagrad bo ob 18. uri v gostilni pri Tišlarju.

Vse ljubitelje zimskega športa vabimo, da se v obilnem številu udeležijo še obeh skakalnih prireditev, na katerih bodo sodelovali tudi jugoslovanski in italijanski tekmovalci

lu so pevci v Dijaškem domu zapeli nekaj pesmi, potem pa so se dobro odpočili.

Drugi dan, v nedeljo, je snežilo neprenehoma ter padlo v Trstu snega, kot ga že dolgo ne pomnijo. Kljub temu so se naši izletniki podali v mesto in se napotili na grad, potem pa so si ogledali še znameniti akvarij. Med potom so naši pevci lahko opazovali, kako so se Tržačani ob obilnem snegu zabavali in so se stari in mladi razigrano kepali.

Popoldne je bil v avditoriju koncert. Kljub skrajno slabemu vremenu so tržaški Slovenci in lepem številu prišli na prireditev, kjer so jim pevci zapeli koroške pesmi. Pevce je pozdravil predsednik Glasbene Matice profesor Rado Ravbar. Poslušalci so z navdušenjem sprejemali našo lepo narodno pesem in spet so posebno navdušili solo-vložki solistov Mira Kernjaka, Jožeta Paka in Francija Stosirja. Med drugim je poslal našim pevcem lep šopek jugoslovanski generalni konzul Mitja Vošnjak in se oprostil, da se prireditve ni mogel udeležiti.

Po večerji je pevce povabilo Slovensko prosvetno društvo v Barkovljah, kjer so se pomešali med tamošnje domačine. Izmenoma so peli naši in Barkovljani in razvila se je sproščena tovariška domača družabnost. Večer je s svojim obiskom počastil tudi generalni konzul Mitja Vošnjak in se dalje časa zadržal med publiko. Pozdravne besede našim pevcem pa je spregovoril predsednik društva Henrik Berhtor.

Kmalu je bila ura polnoči in naši pevci so se morali posloviti od prijaznih gostiteljev. Polni lepih spominov in hvaležnosti vsem, ki so gostovanje omogočili, so se naši pevci vrnili nazaj na Koroško.

Onstran zvočnega zidu

Odkar so letala premagala zvočni zid, se letalski strokovnjaki močno trudijo, kako bi povečali sposobnost letalcev za napore, ki jih od njih zahtevajo poleti z

Povejmo primer: Sistem avtomatične kontrole reaktivnega motorja, kakor ga je sestavila »General Motors Kompany« za letalo tipa »Sabre Jet«, združuje v eni

ne vzvod, ne da bi se mu bilo treba prej prepričati, ali se bo motor zaradi tega pregrel ali se začel prenašlo vrteti.

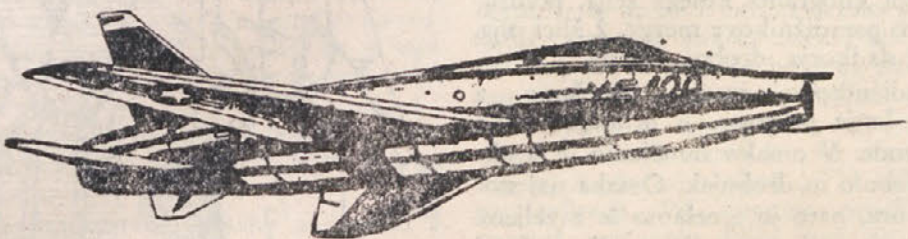
Letalski konstruktorji so izdelali še več drugih naprav, ki združujejo več naprav v eni, to pa bo pilotom omogočilo, da bodo uspešno manevrirali z letali tudi med najhitrejšimi doslej možnimi leti. Tako je vzletela skupina reaktivnih letal tipa »Sabre Jet« z letališča v Los Angelesu v doslej nepojmljivo kratkih presledkih 7 sekund. Ta množični vzlet je zaradi mnogih naprav popolnoma uspel, vzletajoča letala niso niti najmanj motila ali ovirala normalnega prometa na tem velikem letališču.

Churchill je pokadil 22 kilometrov cigar

Italijanskemu zunanjemu ministru Martinu je Churchill pri nekem zasebnem sprejemu izjavil, da je pokadil v šestdesetih letih svojega življenja vsak dan po sedem cigar. Po dolžini cigar bi bilo to skupno en meter. Churchillov zet je nato izračunal skupno dolžino pokajenih cigar in je prišel do zaključka, da je ta znašala nič manj kot 22 kilometrov. Doslej je Churchill pokadil skupno okoli 153.300 cigar.

ničnega napredka na tem področju ni mogoče zavreti, to pa bi tudi ne imelo nobenega smisla, saj bo povečana proizvodnja je zvišala življenjsko raven. Ljudjem bo treba takrat pač znatno manj delati. V Veliki Britaniji so začeli govoriti, da bodo morda že v bližnji bodočnosti uvedli samo štiridnevni delovni teden.

No, in če se prepustimo nekoliko domišljiji, potem se nam gotovo vsili vprašanje, kaj bomo takrat počeli v izobilju prostega časa. Najbrž bo tako, da se bo delovna sila, ki jo bo sprostila avtomatizacija tovarn, preusmerila v proizvodnjo tistih industrijskih izdelkov, ki bodo pomagali, da bomo zlahka zapravili denar, prisluzen z delom v temeljni industriji, ki je osnova za življenjsko raven.



Letalo »Super Sabre«, ki leti 1.280 km na uro

nadzvočno hitrostjo. Zdravniki so izdelali najrazličnejša zaščitna sredstva, ki preprečujejo »temo pred očmi pilotov«, rdečo svetlobo in podobne pojave pri manevriranju med zelo hitrimi poleti.

Toda to je le del skupine zapletenih vprašanj, ki so jih vsilili poleti z nadzvočno hitrostjo. Letalski strokovnjaki so se lotili tudi poenostavljanja nalog, ki jih morajo izpolnjevati piloti ob novih strojih in katerih upravljanje je iz leta v leto bolj zapleteno.

V pilotskih kabinah reaktivnih lovcev je do 110 najrazličnejših kazalcev in najrazličnejših naprav, ki jih mora pilot nenehno pregledovati. Podatkov ki jih kažejo vse te naprave pa niti najspretnější pilot ne more več razbrati v nekaj sekundah. S tem seveda še ni vse opravljeno, saj mora pilot vse te napovedi upoštevati in se po njih ravnati, to pa je za človeške možgane že skoraj pretežavna naloga. Tako se primeri, da pilot prepozno reagira na posamezne reči.

Tu se je odprlo široko delovno področje za letalske strokovnjake, ki skušajo z najrazličnejšimi sistemi pilotom olajšati delo. Manj pomembne ure in njihove kazalce združijo v eno, da se pilot predvsem lahko posveti tistim najodločilnejšim in opravlja naloge, v katerih ga ne more nadomestiti nobena dosedanja naprava.

Magnet v kravjem želodcu

Ameriški strokovnjaki so izračunali, da izgubi ameriško gospodarstvo oziroma mesna industrija okoli 350.000 funtov na leto zaradi poškodb, ki jih povzročajo v notranjih organih govedi različni ostrski kovinski predmeti, ki jih na primer krave pogoltnejo hkrati s travo na paši. Zato so nedavno začeli z novimi poskusi. Kravam so spravili v želodec majhne magnete v premeru 5 cm, ki naj bi potegnili nase vse predmete, predvsem žebelje, tako da ne bi mogli predreti črevesja. Prvi poskusi so se dobro obnesli, ameriško veterinarsko združenje, ki je dalo pobudo zanj, pa ni povedalo, kako bodo pozneje magnete in žebelje na njih potegnili iz kravjih želodcev.

napravi kar sedem dosedanjih. Pilotu omogoča, da posreduje motorjem več ali manj goriva, s tem da enostavno premak-

Doba avtomatov

Današnji tehniki je teoretično že mogoče izdelati avto, ki bi ga opravljali samo s pritiski na gumb in pri tem upoštevali različne svetlobne signale, pa bi se dobro vozili svojo pot.

Pred očmi sodobnega človeka se odigrava nova industrijska revolucija, ki pa jo razen tehnikov, inženjerjev in znanstvenikov le malo kdo opazi. Morda je celo bolje tako, kajti nekateri izmed ljudi, ki vse to vidijo, pravijo, da se napovedujejo negotovi časi. Zakaj? Takole razlagajo: Človeštvo je ustvarilo dobo strojev in atomov, zadaj je že na pragu popolnoma avtomatizirane tovarne, toda iznajditelji najrazličnejših robotov, ki opravljajo delo namesto človeških rok, niti sami ne vedo, kaj vse se lahko nplete iz tega.

Ni še dolgo tega, kar je prvič omenil besedo »avtomatizacija« Harder, eden izmed ravnateljev Fordovih avtomobilskih tovarn; dober poznavalec praktičnih ameriških tehničnih pridobitev, pa je povedal nekako takole: »V Fordovih tovarnah izdelava zdaj 41 delavcev na tekočem traku prav toliko avtomobilskih motorjev kot pred nekaj leti 117 strokovno dobro podkovanih ljudi. V neki jeklarni pa je doseglo 6.500 delavcev z modernimi stroji enako proizvodnjo kot pred leti dva krat več ljudi. Ti moderni stroji pa ne potrebujejo za svoje obratovanje prav nobenega krompirja in zrezkov«.

Kaj vse to pomeni? »Nič hudega«, pravijo nekateri strokovnjaki, ki trdijo da je ena osnovnih pridobitev moderne tehnike to — če ostanemo pri našem začetnem primeru iz proizvodnje avtomobilov — da lahko izdelujejo cenejša, boljše in manj človeškega napora zahtevajoča prometna vozila. Avtomatizacija ne bo povzročila zmanjšanja delovnih mest, marveč bo proizvodnjo ob enakem številu delovnih rok le podvojila, potrojila itd. To pa ne velja morda samo za avtomobilsko proizvodnjo — marveč prav tako tudi za pi-

sarniško delo. Spomnimo se samo elektronskega računskega stroja, ki opravi delo za dvesto do štiristo spretnih pisarniških moči.

Lahko pa napravijo tudi take stroje, ki bodo nadzorovali delo proizvodnih naprav.

Mnogi strokovnjaki bi radi uganili, kam bo privedlo vse to v zelo industrializiranih deželah. Vsi so mnenja, da teh-

Radioaparat brez toka, brez baterije ...



... je že dejstvo. Neka tvrdka v Berlinu je izdelala več modelov takih radioaparatur, ki prejemajo svojo obratno energijo od svetlobnih žarkov sonca ali, kakor kaže slika, od navadne namizne svetilke. Električnega toka iz omrežja ali iz baterije ti radioaparati torej ne potrebujejo več. Potrebni električni tok jim dobavljajo tako imenovane »selenske celice«, ki so v stanu spreminjati svetlobno energijo katere koli luči (predvsem sonca) v električno energijo. (AND)

Ivan Potrč:

3

NA KMETIH

Zasmejali so se tudi tesarji. »Uh!« so zatulili mati, se obrnili proč in se začeli tolči s pestmi po glavi. Štrafela je ubral drugačne viže. »Mati,« je začel zlepa, »kdo vam pa kaj hoče? Pijačo imate tam ...«

Pogledal je k nam, tudi mati so se ozrli in zatem rekli:

»Moje mi ni treba ponujati. Zadnji mi boš ponujal mojo pijačo ti, steklač!«

Štrafela je bil nagle jeze, a se še vedno ni razjezil. Poznalo pa se je, da mu ni po volji, da ga obmetavajo pred ljudmi s steklačem. Vseeno se je zadržal.

»Mati,« je začel znova počasi in mirno, »hišo pa sem vam le spravil pod streho.«

»Bi je tudi treba ne bilo, če se ne bi ti priklatil k hiši. Tudi Francel, ubogi moj martrnik, bi še živel. Uh, ti, ti, naša nesreča!«

Mati so znova začela tuliti in se tolči po glavi. To je zeta gotovo zadržalo, da ni že ob teh materinih besedah planil. Samo glas je zvišal.

»Mati!«

»Mati?« so vprašali oni in nehali z jokom. Stopili so proti Štafeli. »Tvoja mati? Kakšna tvoja mati pa sem jaz? Ti, ti, ti, ki si mi hčere skvaril!«

Stiskali so pesti in mu grozili. Zdaj sem že vedel, da se te večerke ne bo dobro končalo. Vendar se je Štrafela še vedno zadrževal, čeprav mu je bilo najbrž že žal, da jim je prestezel pot.

»Koga sem skvaril?« je vprašal, po obrazu pa se mu je razlila rdečica.

»Kaj, ali je ne vidiš, kakšna je?« so vprašali mati in pokazali na Lizo.

»Liza? Mati!« je vzrojil Štrafela. »Liza, mati, je moja žena!«

»Žena? Ha-ha!« so se nasmejali mati. »Ali ti naj povem, kaj je? Bi povedala, a me je sram, moja hči je bila.«

Sestra in Štrafela sta se vzela civilno, brez žegna, kakor so govorili pri hiši. Za mater je bilo to toliko kakor nič, ko da se sploh ne bi vzela. Toda Štrafela tega ni smel slišati; to je bila zanj že politika.

»Tiho, baba stara,« je zavpil, »ali pa te mahnem!«

Pograbil je za bič na narobešnji strani in začel z njim vujati nad materjo. Čeprav mati niso utihnili, bi jih Štrafela najbrž ne udaril, da mu ni Lizika zaklicala:

»Kaj se ti stara le toliko smili!«

Štrafela je zamahnil, a tudi jaz ga nisem več prenesel, ne njega ne njegovih tenkih škornjev. Zaletel sem se vanj in ga podrl. Ali kakor je naglo padel, ko da bi

ga spodneslo, tako se je tudi naglo obrnil. Bilo ga je precječ več ko mene, a tudi žilav je bil bolj ko jaz, kmalu me je spravil pod sebe. Ne vem, kako bi se končalo, kajti oklenil sem se ga v klošč, v trdni volji, da ga ne izpustim, pa če mi prste in roke porije. Čutil sem, kako je segel v žep po nož in sem tudi vedel, da me bo zaklal, če pride do njega. Tudi jaz sem imel nož v žepu, vendar ga nisem in nisem mogel doseči. Imel me je na tleh, moral sem se ga z obema rokama oklepati, da se ne bi zvrnil in prišel do noža. Potem sem videl nad sabo ženske obraze. Bile so vse tri sestre, tudi mati. Vlačile so naju vsaksebi in vpile. To je trpelo celo večnost. Nazadnje so prišli tesarji in naju ločili. Držali so naju, a midva s Štrafelo sva drug na drugega vpila, četudi bi se ves svet nabral okoli naju in naju poslušal. Z mene je vse kar teklo, tako sem se razgrel. Obrisati pa se nisem mogel, ker so me držali za roke. Potem je ena od žensk prinesla vodo. Spil sem celo ročko in iznenada me je vse minilo. Iztrgal sem se moškimi in zbežal od hrama. Toliko da nisem zatulil od žalosti in od jeze, a da sam nisem vedel, zakaj. Tudi ne vem več, koliko časa po tem namikavanju sem slonel na brvi čez potok. Zatopil sem se v šumenje vode na jezu pod brvjo, nazadnje pa sem odšel v sadovnjak, se spustil na tla ob nekem deblu in zaspal ...

Koliko časa sem spal, ne bi vedel pove-

dati. Ko sem se prebudil, je bilo sonce še vedno nad hramom. Popravil sem si lase in začutil, da so se mi zlepi. Pobral sem na pol nagnito črešnjo in jo počasi razgrizel; hotel sem se znebiti kislega okusa v ustih, kislastega in plesnivega, kakršen je ostal po plesnivem tuklinem polovnjaku. Dvignil sem se na pol in začutil, kako me vse boli, ko da bi me Štrafela premlatil. Zmisli sem se na pretep in se kar zdrznil.

»Hudiča, ubijem ga!« sem vzkliknil sam zase. »Grem in ga ubijem ...!«

Tako sovraštvo me je prevzelo do tega človeka, da sem se zase zbal, zavoljo vsega tistega, kar bi lahko v taki jezi storil.

Ta steklač se je obnašal, ko da bi bila cela Hedlovina že zdavnaj njemu zapisana. Vsi smo pomagali, da je prišla hiša pod streho, ta steklač pa se je ustil, ko da bi se to brez njega ne moglo zgoditi, ko da bi bilo to, ta hiša, njegova stvar; kakor kakšen gospodar se je obnašal. Vse to me je huje in huje najedalo. Ko je še Francel živel, ni nihče drugače mislil, ko da je prišel k hramu zato, da bi se za ženskami izletal, zdaj, ko smo Francela pokopali, sta se z Liziko na hitro vzela, da se je svet spotaknil ob taki ihti. »Kaj pa je naenkrat takšna sila?« so se spraševale ženske od naš domov, jaz pa sem že takrat strahoma zaslutil, zakaj sta vse to tako naglo storila. Za hram, za grunt jima je šlo, polakotniti sta se ga hotela. Da, za trdno

Vse iz kislega zelja

Pozimi, ko ni dovolj sveže zelenjave, ima kislo zelje važno mesto v naši prehrani. Zato nekaj receptov.

Kislo zelje po pariško

V kozici razpustimo malo prekajene slanice. Ko je razpuščena, je polovico vzamemo iz kozice, na ostalo polovico pa naložimo najprej plast zelja, nato plast na tanko narezanih jabolkih, ki jih še malo osladimo. Na jabolka pride zopet zelje. Na vse skupaj vlijemo nekaj žlic belega vina in odvezeto polovico razpuščene slanice.

Tako napolnjeno posodo dobro pokrijemo, jo postavimo v pečico in spečemo.

Jed med pripravljanjem še osolimo, če ni zelje slano že v kadi.

Enolončnica s kislim zeljem

60 dkg na kocke zrezanega krompirja, 60 dkg kislega zelja, 40 do 50 dkg suhe ali pa tudi sveže svinine ali pa tudi drugega mesa, 2 do 3 jabolka, približno tri četrtine litra vode, sol.

V lonec denemo najprej polovico na kocke zrezanega, olupljenega krompirja, nanj pa polovico kislega zelja. Po zelju naložimo debelo nakrhljana jabolka. Po jabolkih pa zložimo lepo narezano meso. Priložimo lahko tudi kosti, ki jih pred serviranjem pobremo ven. Za mesom denemo v posodo še ostalo polovico zelja, nanj pa ostali krompir. Čez vse zlijemo malo osoljene vode. Posodo dobro pokrijemo in kuhamo jed na prav majhnem ognju približno dve uri. Med kuhanjem je ne mešamo.

Pečeno zelje z rezanci

Četrť kilograma rezancev ali jajčnih testenin, slana voda, 2 dkg masti, 5 dkg naribanega sira, 3 do 4 žlice paradižnikove meze, 30 dkg dušenega zelja, 3 dkg masti, 5 dkg naribanega sira, sol.

Rezance skuhamo v slani vodi. Kuhane odcedimo, oblijemo z mrzlo vodo in nato zmešamo z 2 dkg masti in 5 dkg naribanega sira. Zelje dušimo s prav majhnim dodatkom vode. Če ni slano, ga osolimo. Ko je že skoraj mehko, mu primešamo paradižnikovo mezo.

V dobro pomazano kozico naložimo izmenoma rezance in zelje. Začenemo in končamo z rezanci. Po vrhu denemo še ostale 3 dkg masti in potresemo jed še s 5 dkg naribanega sira, nato pa jo postavimo v pečico in jo pečemo kakih 30 minut. Ko je jed pečena, jo damo takoj na mizo, prej jo pa seveda previdno zvrnemo na krožnik ali v skledo.

Kislo zelje z rižem in mesom

1 kilogram kislega zelja, četrť kilograma riža, 3 dkg masti za zelje, 3 dkg masti za riž, sol, 10 dkg suhe svinine (kuhanje) in 10 dkg poljubne mehke klobase ali

pa vzamemo samo eno meso in to 20 dkg, 4 do 5 žlic kisle smetane, 1 liter mleka. Namesto riža vzamemo lahko tudi kašo ali ješprenjček.

Kislo zelje dušimo na masti. Posebej prepražimo na masti riž, ga nato zalijemo in dušimo, da se na pol zmešča. Meso in klobaso zrežemo na tanke rezine.

Vzamemo primerno veliko kozico in jo dobro namastimo. Na dno denemo plast dušenega zelja, nato plast dušenega riža, zatem spet plast zelja, nato rezine suhe svinine, spet zelje, rezine klobase, nato spet plast zelja, sledi druga polovica riža in še nekoliko zelja. Vrstni red pa lahko po svojem okusu spremenimo. Po vrhu vsega polijemo mleko, v katerem smo razžvrkljali smetano. Ne pozabimo jedi osoliti, ko jo pripravljamo.

Jed v kozici postavimo v pečico in jo pečemo približno pol do tričetrt ure. Ko je pečena, jo zvrnemo na krožnik ali v večjo skledo in jo takoj serviramo.

Solate iz surovega kislega zelja

1. Pol kilograma kislega zelja, drobnjak ali čebula, zelen peteršilj, 2 žlici olja.

Drobnjak ali čebulo in peteršilj na drobno sesekljamo in vse skupaj zmešamo z oljem in pustimo pol ure, nato pa

Preden se vležeš spat

Po končanem delu počivajte šele takrat, ko ste poskrbeli tudi za svoje zdravje. Uspeh je vreden, da žrtvujete še četrt urice sami sebi.

Najprej slecite delovno obleko in si privoščite mlačno prho ali kopel ali pa se vsaj umijte in nato dobro otrite z mehko frotirko. Če si potem namažete polt z oljnim ali mandeljnoljnim oljem, boste občutili prijetno sproščenost. Nato se oblecite v sveža oblačila, pa se vam bo zdelo, da ste popolnoma spočiti, kakor da niste ves dan trdo delali, ves večer boste sveži in lahko boste šli na zabavo ali drugam in se boste lahko posvetili lepi knjigi ali pa razgovoru s domačimi.

Na ta način se boste telesno poživili, a sami dobro veste, da povzroča dobro telesno počutje vder duh in dobro duševno razpoloženje. Vedrost in telesno ugodje se pa odražata v obrazu. Gube se porazgubijo, poteze postanejo mehkejši in smejoče, oči izražajo mladost.

Zvečer si vzemite tudi malo časa, da zberete svoje misli. Premislite in kritično ocenite, kar ste čez dan počeli. Kdor se navadi, da zvečer pregleda dnevno delo, se bo mnogo lažje duševno zbral, imel bo več uspehov, ker ne bo ničesar storil nepremišljeno in se ne bo dal presenetiti od nenadnih dogodkov.

sem vedel, da se to ne bo drugače končalo, ko da se bova nekoč do krvi spopadla. Ni in ni mu šlo v glavo, kako more kdo priti, vrag si ga vеди od kod, nekdo, ki ni imel nikdar nič z našo domačijo, se mimogrede spentljati z ženskami pri hramu in sesti na kmetijo. Če ni bilo več Francla, je lahko ostala kmetija samo meni, toda ta stekla se je obnašal, kakor da bi mene ko nekakšnega fačuka¹⁾ sploh ne bilo pri hiši. Le kateri vrag ga je prinesel in od kod? Ko so bili Nemci, smo se ga bali, zdaj pa bi se ga morali znova bati in živeti v večnem strahu pred njim. Strašno, strašno sem bil jezen na vse ženske, samo na mater ne; najhuje na naše tri, na Liziko, na Marico in na Olgo; najbolj na Liziko. — Hedl se je obrnil na ležišču na trebuh, pograbil je z obema rokama za slamnat vzglavnik in začel znova preklinjati in hlipati.

»Zlodeja! Enkrat še hlipni, cunja!« je siknilo iz drugega kota kajhe, nato pa si zaslišal, kako se je možki med momljanjem obrnil.

Hedl je v trenutku utihnil. Minilo je precej časa, potem je znova začel.

— Táka jeza me je razjedala, samo če sem se zmisli nanje. Uh, prekleto! Edino mati so se mi takrat smilili, zdeli so se mi ko mučenica; z njimi vred sem se spraševal, po kom, le po kom so se vrgle naše

ženske, te tri moje strašne sestre — in Lizika! Za trdno sem mislil takrat, da ne bom nikdar nobene pogledal, nobene ženske pač.

Sedél sem, tam pod sadovnjakom, in mislil samo na eno — kako bi jim kaj naškodil. Enkrat sem že videl, kako je hiša gorela, naj še drugič gori! Če sem jaz pri hiši nič, se tudi te ženske ne bodo košatile v njej, zacelo pa nikoli Štrafela! Tega, tako sem mislil, ne bi prenesel. V meni se je bilo vse razbolelo od te in takšne ihte, od tega sovraštva; bolj sem sovražil ženske ko Štrafelo, znova in znova sem jih preklinjal.

Dvignil sem se, da bi šel nazaj, k hiši, od koder se je slišal Štrafelov rezgetajoči smeh, in da bi ne vem kaj storil, toda — potem se je drugače zasukalo. Prijel sem za deblo, bila je mlada, gladka česnja, in se, ves nesrečen kakor sem bil, zagledal v gosto zeleno košnjo, v rumenkaste in napete kámenščnice. Dozorele so, zdavnaj že, a jih ni še nihče obral. Zjzelo me je — le zakaj so ženske pri hiši, da še tega ne opravijo! — ko sem iznenada zaslišal po stezi za jarkom topotanje in bič, s katerim je nekdo vžigal po živini, in zagledal skozi jelševje našo kravo, tik za njo pa sosedovo Tuniko. Šolarka je jokavo sakramentirala in se jezila na Hedlove pastirje.

»Po svojem delaj škodo, kravše, a ne po ljudskem!«

Krava je pritekla do jelševja, se v sko-

to omako zamešamo v kislo zelje, ki smo ga prej razrahljali z vilicami. Če zelje ni soljeno v kadi, solato še malo posolimo.

2. Pol kilograma kislega zelja, poldrugo žlico paradižnikove meze, 2 žlici olja, ščepec sladkorja, drobna čebula.

Paradižnikovo mezo zmešamo z oljem, če je pregosta, ji prilijemo kako žlico vode. V omako zamešamo še sesekljano čebulo in drobnjak. Omaka naj stoji pol ure, nato jo zmešamo še z zeljem. Tudi v tem primeru zelje posolimo, če ni že prej slano.

3. Pol kilograma kislega zelja, žlica gorčice, 2 žlici vode, 2 žlici olja, malo sesekljane čebule in zelenega peteršilja.

Omako pripravimo, kot je opisano v prvem in drugem receptu.

4. Pol kilograma kislega zelja, 1 debelo jabolko, žlico gorčice, 2 žlici olja, malo sesekljane čebule.

Jabolko naribamo, nato ga zmešamo z ostalimi dodatki. Vse skupaj pustimo pol ure, nato zmešamo z zeljem. Če je potrebno, solato še posolimo.

5. Pol kilograma kislega zelja, 2 žlici olja, malo soli, sesekljan zelen peteršilj, 1 in pol žlice sesekljanih kaper.

To vrsto solate pripravimo tako, da začnimo zelje z vsemi naštetimi dodatki, ki smo jih prej dobro zmešali.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

O garjah ali srbečici

Samica se zarije v kožo in odlaga svoj zarod v vijugastih hodnikih. Živi kake tri mesece. Iz jajčec se razvijejo ličinke in iz njih (v enem mesecu) dorasli srpci. Dočim žive ličinke v koži, žive odrasle živalice na površini, kjer si z ugrizi srkajo hrano. Gibanje ličink v kožnih rovih in odraslih srbcov na površini povzroča hudo srbenje, ki je posebno mučno, kadar je bolnik na toplem (v postelji, na peči). Vsled hitrega razmnoževanja srbcov se v par mesecih razširijo garje skoraj po celem telesu. Iz kože pa pridejo srpci na perilo, posteljnino, obleko in druge predmete, ki jih uporablja garjev bolnik.

Kjer se naseli grinja v koži, se pojavijo najprej mali drobni mehurčki in kot prosojno zrno velike rumene bunčice. Pod temi tvorbami najdemo rove, ki jih izkoplje samica in v katere odlaga svoja jajčeca in iztrebke. Srbenje ne nastane samo zaradi mehničnega draženja kože, temveč tudi zaradi kemičnega vpliva. Samica namreč izloča iz svojih žlez slinavk jedgek izloček, ki močno draži, kar občuti bolnik kot srbenje.

Dve okusni obleki



Prva obleka je iz enobarvnega blaga, z rokavi kimono v tri četrt dolžine, okrašena s strojnimi šivi.

Druga obleka je iz progastega blaga. Takšno blago nam nudi veliko možnosti za zanimive kombinacije. Ta model ima proge v vodoravni in poševni smeri.

Kroji teh modelov so v »Naši ženi« številka 11/1954, ki jo lahko kupite v »Naši knjigi« v Celovcu, Wulfengasse 15.

Kakšen je vpliv garij na celotni organizem? Ne posebno velik, če ne upoštevamo duševnega nerazpoloženja in nespečnosti kot posledic srbenja. Mnogo važnejša so razna gnojna vnetja, čir, otekle žleze, v težjih primerih celo vnetje ledvic in povečana vranica. Te komplikacije nastanejo zaradi vdora kužnih klic skozi kožo, ki je ranjena zaradi praskanja.

Kako se obvarujemo garjavosti? Garjavosti se najlažje obvarujemo, če skrbimo za čim večjo čistočo v družini in stanovanju.

Uporabljajmo vedno samo svoje ležišče ter lastno perilo in obleko. Ne družimo se z ljudmi, o katerih sumimo, da imajo garje, temveč jih napotimo k zdravstvenemu pregledu in zdravljenju. Če smo prijeli kakšen predmet, ki ga je imel v rokah garjev človek, si čimprej umijmo roke s toplo vodo in milom. Izo-gibajmo se garjevih živali in poskrbimo za njih zdravljenje pri živinozdravniku.

ku, privezana za nogo, poglala v jarek in se splazila po naši strani na breg. Tu se je ustavila, dvignila nogo, na katero je bila privezana z glavo, in se ozrla, ali preganjalka še teče za njo ali pa bo ostala onstran potoka, nato se je začela pridno pastiti. Toliko da se nisem naglas zasmel.

»Nikar se no toliko ne joči, Tunika,« sem se oglasil, da sem nekaj rekel, »saj vam ni grunta objedla.«

»Grunta ne,« je odvrnila jezno, »kruh pa. Kar naprej je v naši pšenici. Takšni pastirji!«

»No,« sem ji dejal, »takšne jeze pri tebi še nisem videl. Ali ste Toplečke vse takšne?«

Molčala je; mahala z bičem po tleh, nič je ni bilo volja, da bi kaj odgovorila, zatem pa se je odrezavo rekla:

»Zakaj ne, če se moraš jeziti.«

Švrkala je po kalužnicah ob jarku, da je krava prenehala s pašo, znova dvignila nogo in prislunila, če ni bič preblizu in če ne bo treba bežati pred pastirico.

»Uh, si kratka! Dobro, da sem čez vodo.«

Čakal sem, da bo kaj rekla, ona pa se je obrnila in šla.

»Tunika!« sem jo poklical.

»Kaj?« je vprašala nevoljno in postala. Milo se mi je storilo zavoljo dekleta, ne vem zakaj; maličko mi je bilo hudo, da jim je naše živinče storilo škodo in da se je jezila. Stala je tam in čakala, a ni-

sem vedel, kaj naj rečem, kaj naj storim, dokler mi niso prišle kámenščnice na pamet. Toplekovi kámenščnici, ki so bile pri nas redko sadje, niso imeli, in otroci so jih hodili radi k nam trgat.

»Tunika,« sem jo še enkrat poklical, »pridi prèk! Naber si kámenščnic!«

Sprva sem mislil, da ne bo nič rekla, niti ozrla se ni, a zatem je vprašala:

»Kaj pa živina?«

Vzpel sem se, poskočil, zagledal sosedove krave in jo vprašal:

»Kam ti pa naj uidejo? V hosto?«

To je bilo res. Ozrla se je, pogledala po kámenščnicah in po meni, zatem pa obstala z očmi na jarku.

»Kaj pa vaše?« je vprašala; mislila je na naše, na sestre.

»Kaj bi one! Saj vidiš, da ni časa, da bi jih potrgali. Vse bo zgnilo.«

Pogledala je še enkrat po živini, se ozrla proti njihovem hramu — nikogar ni zagledala — in rekla:

»Samo prèk priti, to je druga.«

»Če je krava prišla, boš še ti,« sem rekel in se zasmel. Iznenada mi je postalo tako veselo pri duši. »Skoči! Ne bodi no preveč štimana!«

Šla je ob jarku, iskala, kje bi ga preskočila, in za grmovjem stopila v vodo. Videl sem skozi šibje, kako je privzdignila krilo, zagledal sem belino nekam drobnih šolarskih nog ter ji zaklical:

(Nadaljevanje sledi!)

¹⁾ brezpraven nezakonski otrok

Predkaljenje krompirja

Krompir, ki ga posadimo, ne prične takoj kaliti, temveč v zemlji še nekaj dni miruje. Čas njegovega mirovanja v zemlji je odvisen od dneva saditve. V čim mrzlejšem vremenu krompir sadimo, toliko bolj bomo morali čakati, da bodo njegovi vršički pokukali iz zemlje. Krompir prične v zemlji šele kaliti, ko je njena toplota dosegla 8° C. To temperaturo doseže zemlja pri nas v drugi polovici aprila. Ob tej temperaturi pokukajo prvi vršički iz zemlje čez približno 14 dni do 3 tedne.

S predkaljenjem pa dobo mirovanja v zemlji lahko znatno skrajšamo. Vskali bo že čez par dni in toliko prej dozorel, da ga bomo lahko postavili na trg še v prvi polovici julija, ko ima krompir še visoko ceno.

Predkaljeni krompir daje tudi znatno boljše pridelke. To predvsem zaradi tega, ker pri predkaljenem krompirju že pred saditvijo izločimo vse bolne in nitave gomolje. Po izkopu lahko sejemo v krompirišče še krmne mešanice, vsled česar dobimo z njive dvakratni pridelek.

Predkaljenje lahko izvršimo na dva načina in sicer:

Svetlo predkaljenje

Gomolje posujemo v gajbice ali etaže (štelaze) in jih postavimo na toplem in svetel prostor. Če nimamo primerne prostora na razpolago, napravimo to v hlevu, kjer je primerna svetloba in toplota. Gajbice postavimo na varno, za živino nedostopno mesto, najbolje v ograjene bokse.

Gomolje nasujemo 15—20 cm visoko, gajbice pa postavimo eno nad drugo. Predkaljenje traja 30—40 dni, nakar krompir lahko posadimo. Pri tem pa moramo paziti, da klice, ki so dolge ca. 5

cm, ne bomo poškodovali ali pa celo odlomili.

Predkaljenje z dolgimi klicami ali temno predkaljenje

Za temno predkaljenje so potrebni isti prostori in gajbice kot za svetlo predkaljenje, samo da gajbice zagrnamo z vrečami ali pa da prostor na drug način zatemnimo. Pri tem pa je važno, da so vršički, kjer je največ očes, obrnjeni navzgor. Če bi jih nasuli kar na slepo, se bi kaljički medseboj zapletli in bi bila saditev težavna. Pri temnem predkaljenju namerč postanejo klice tudi do 40 cm dolge. Dva do tri dni pred saditvijo odgrnemo prostor, da pride svetloba do klic. Klice postanejo pod vplivom svetlobe prožne in mehke, kar nam omogoči

saditev, ne da bi se klice preveč polomile.

Krompir spravimo na njivo v gajbica. Sadimo ga pa tako, da skrbno položimo gomolj za gomoljem v brazdo, klice pa razprostrimo do sosednega gomolja.

Prednost temnega predkaljenja pred svetlobnim je v tem, da iz vsakega kolenca lahko poženejo korenine in svetlobni bilj. Na ta način se klica močno razraste in tvori ogromno korenin in veliko stolonov, na katerih nastanejo gomolji. Na ta način se tudi pridelek poveča. Brazda se pa kmalu zasenči, da ovira razvoj plevela in čuva vlogo v zemlji. Svetlobno predkaljenje pa je bolj enostavno in ga je lažje opravljati. Učinek glede rane zoritve pa je isti.

(F. H.)

778 milijonov šilingov

Za ta znesek so v letu 1953 avstrijski kmetje dokupili krompir, ječmena in beljakovinskih krmil. Če je 400.000 avstrijskih kmetov na leto izdalo za krmila 778 milijonov šilingov, potem je en kmet izdal povprečno 1.945 šil.

Ob tako visokem povprečju je vzrok dovolj, da se resno vprašamo: kakšen pa je naš delež pri tem dokupu krmil? Koliko smo doslej izdali letno denarja po nepotrebnem za beljakovine in škrobne enote, ki bi jih ob istem trudu kot doslej lahko ceneje pridelali doma?

Za 1.945 šil. dobimo 600 kg krompirja in ječmena in 270 kg v resnici najcenejših krmil (tropine zemškega oreha ali sojin zdrob). Za isti denar pa dobimo 1.400 kg tomaževe žlindre, 700 kg kalijeve soli in 400 kg nitramoncala. S to količino gnojil lahko izdatno pognojimo: 1/2 ha krompirja, 1/2

ha ječmena, 1/2 ha detelje ali lucerne ter 1/2 ha travnika. Ako bi s tem dvignili pridelek teh rastlin samo za 25%, bi ta izdatek ne dobili samo povrnjen, temveč s 100 % bogato obrestovan. Ta izdatek bi v tem primeru dal že v prvem letu 4.000 šil. več dohodka in rastlinske proizvodnje. V naši živinoreji pa bi ta višji pridelek še lahko zvišali. Dal bi možnost za opitanje dveh nadaljnjih prašičev (vrednost 2.000—2.500 šil.) in pa možnost za proizvodnjo nadaljnjih 3.600 l mleka (vrednost 5.760 šil.), skupno torej 7.760—8.260 šil. Pri tem pa še ni upoštevano zboljšanje rodovitnosti zemlje v drugem in tretjem letu, ki skupno predstavlja vsaj isto denarno vrednost kakor v prvem letu.

Račun vsekakor potrjuje to, kar smo v zadnjem času že večkrat zapisali in pokazali, namreč: **do najcenejših krmil pridemo potem umetnih gnojil.**

Ali ob vsem tem ne »šparamo na napačnem mestu«, ko brez pomisleka kupujemo draga krmila in plačujemo k proizvodni ceni še pribitke navmesnega trga, dočim proti nakupu gnojil ugovarjamo, da »nimamo denarja«?

Čez en mesec se bo pričela vigredna setev. Dobra semena bo sicer težko dobiti, toda gnojil letos nikakor ne bo primanjkovalo. Letos, ko je gnojila mogoče dobiti proti kreditu, moramo vendar spregledati našo dosedanje napako. Kupimo sedaj gnojila najmanj v isti vrednosti, v kateri smo doslej tekom leta kupili krmila. Istočasno pa nehajmo z dosedanjim »stupanjem« križem krašem naših njiv in travnikov. Da bo dosežen minimalni uspeh, ki smo ga zgoraj pokazali, dajmo po hektarju površine vsaj 700 kg tomaževe žlindre, 350 kg kalijeve soli in — seveda v 2 do 3 obrokih tekom leta — 200 do 300 kg nitramoncala. Zadnje gnojilo ne bomo dajali detelji ali lucerni, temveč ga bomo dali poleg tomaževe žlindre in kalija predvsem krompirju in ječmenu.

(bl)

Pogovori s čebelarji

Danes hočemo nadaljevati naša razmotrivanja o satju v panjih. Kar tiče satja, smo čebelarji čisto zelo malomarni. Dostikrat sem že naletel na čebelarje, ki imajo v panjih stare, popolnoma počrnele sate, ki so vrhu vsega še pokvarjeni in objedeni od miši.

Od takih panjev in družin ne moremo pričakovati gospodarskih uspehov. Vsak dober čebelar ve, da so čebele zelo snažne živalice in da je njihov domek snažnosti odgovarjajoče urejen. Zato tudi nesnažnih satov ne marajo. Stari in pokvarjeni sate so čisto tudi vzrok izbruha raznih bolezni med čebelami. Dober in vesten čebelar bo zato vsako leto izmenjal 3—4 satnice v panju. V teku štirih let ima izmenjane vse satnice. V slučaju pa, da se satnica pri točenju medu pokvari, se mora neglede na to, ali je nova ali stara, **izmenjati z nepokvarjeno.**

Zelo važno opravilo za čebelarja je tudi začiščevanje satnic. Začiščujemo jih na razne načine, pokončno ali po dolgem, lahko pa tudi pokončno in poševno. Ve-

čina čebelarjev se poslužuje začiščevanja po dolgem. Žica mora biti zelo tanka in prožna in dobro pocinjena. Žgana železna žica in žica iz medenine (Messing) ne prideta v poštev. Žgana žica rjavi, na žici iz medenine pa se napravi »zeleni volk.« Zato pride v poštev samo pocinjena železna žica (debelost 0,32—0,35 mm).

V stranskih krakih satnice morajo biti luknjice za žico razvrščene enakomerno, da bo žica tekla lepo vodoravno. Točno razmestitev žice bomo dosegli s šablono iz pločevine, v katero napravimo luknje v enaki razdalji. Šablono položimo na stransko letvico, nakar po njej zavrtamo v les luknjice. Najpripravnije orodje za to delo je šilo. Na ta način dobimo enakomerne razdalje od žice do žice.

Kar tiče začiščevanja, je važno, da razdalja med stranico in prvo žico ni večja od 2 cm. V nasprotnem slučaju se satnica ob robu rada skrivi, kar pri točenju medu lahko povzroči okvare na satnicah.

Vinko Pečnik

Prof. ing. Vinko Sadar:

Izkoristimo slednjo možnost za večji in boljši pridelek krme

(Predavanje na kmetijskem visokošolskem tednu SKZ)

8. nadaljevanje

Lucerno sejemo navadno spomladi v ozimino. V suhih krajih jo sejejo tudi po ogrščici ali šele po ječmenu konec julija ali sredi avgusta in sicer brez varstvenega posevka.

Le če je njiva v plevelu, jo je bolje sejati v jari ječmen. Ponekod jo sejejo šele na jesen v krmno rž. Ta jo varuje čez zimo, spomladi pa rž visoko pokosimo. Čedalje bolj sejemo lucerno poleti v čistini. Če v rž ali ječmen sejana lucerna do jeseni že prične cvesti, jo moramo pokositi, toda visoko od tal.

Oskrbovanje. Spomladi lucerne navadno ne oskrbujemo. Le če kaže na lepo vreme, jo smemo spomladi, ko prične lucerna odganjati, na rahlo zbrnati, da uničimo plevel. Nikakor je ne smemo brnati, kadar preti slana. Po košnji jo pa moramo vsekakor brnati ali okopati. Vendar se glede tega ravnajmo po zemlji. Na rahlih tleh bomo previdni, da ne ranimo korenin, na težji zemlji jo pa lahko temeljito branamo ali okopavamo tako v živo, da je polje vse črno. Prvo leto lucerno nič ne oskrbujemo.

Plevel, regrat in trpotec zatirimo z apnenim dušikom ali s kajnitom. Teden dni nato lucerno ostro zbrnemo, da se regrat spet ne okrepi.

Košnja. Trajanje in pridelek lucerne je

odvisen od pravilne košnje. Podsejane lucerne v letu serve sploh ne smemo kositi, prvo leto nato pa jo smemo le dvakrat pokositi. *Premлада košena — kmalu mine.* V čistini sejano lucerno smemo v letu serve le enkrat kositi. Poleti sejane pa sploh ne smemo v letu serve kositi. Vselej jo smemo kositi le v *subem vremenu.* To velja sploh za vsa opravila na lucerni. Le če gre lucerna že prvo leto v cvet, jo porežemo, da se bolje ukorenini. Če jo kosimo vedno, še preden cvete, lucerna kmalu oslabi. Zato mora vsako drugo leto najmanj enkrat priti lucerna v cvet pred košnjo. Šele, ko se lucerna krepko vkorenini in ko je dobro založena s hrano, jo smemo enkrat do dvakrat zgodaj kositi. Najbolje je, da jo kosimo, ko je 1/3 do 1/2 cvetov odprtih.

Lucerne ne smemo kositi v živo, ne prevečkrat in ne prezgodaj. Da lucerna dobro prezimi, mora preteči med zadnjo in predzadnjo košnjo najmanj 40—50 dni. Vsaj toliko dni namreč potrebuje, da si nabere dovolj hrane za zimo in za zgodnjo pomlad. Zadnjič jo torej kosimo konec septembra ali oktobra. Ni važen dan zadnje košnje, pač pa presledek med zadnjo in predzadnjo košnjo. Če je ta prekratek, tedaj je že konec septembra prepozno za košnjo lucerne. Do cvetenja namreč se zmanjšuje zaloga hrane v koreninah, od

razcvita dalje pa se hrana na novo nabira. Nad vse važno je, da jo *pustimo dotlej da prvič cveti, popolnoma na miru.* Lucerna naj cveti vsaj enkrat na leto, najbolje pa je, da jo pustimo v cvet ob prvi košnji. Lucerno smemo letno kositi tolikokrat je sploh mogoče, samo da upoštevamo ti dve glavni pravili: *da jo prvič kosimo v prvem cvetu in da mine med zadnjima dvema košnjama v letu vsaj 6 tednov.*

Ali je spomladanski mraz mladi lucerni nevaren? Spomladanski mraz mlademu posevku ne škoduje. Zatorej jo lahko sejemo zelo zgodaj, 2—3 cm visoke rastlinice prenesejo do -5° C mraza. Včasih je zgodaj podsejana lucerna slaba, ker jo košnja varovalnega posevka zadene prav v času, ko ji to ne ugaja.

Lucerno izkoriščamo 2—4 leta, po starem pravilu mora preteči prav toliko časa, preden sme priti nazaj na isto njivo.

Črna detelja

Domača detelja je naša stara znanca. Kmetovalci so ji v teku let skrajšali življenje, ker pridobivajo seme le v prvem gospodarskem letu. Zato sedaj že ne dobijo več semena večletne domače detelje, čeprav je naša stara štajerska ali kranjska detelja bila večletna, enokošna detelja. V novejšem času spet skušajo vzgojiti večletno črno deteljo. Zato pustijo za seme prav staro (3—4 leta) detelišče, ali pa odbirajo stare rastline, ki so ostale na njivi. Prav dobra je švicarska senožetna detelja, vendar je seme težko kupiti.

Zato smo prisiljeni mešati deteljo s travami,

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kaj je moje, je moje — pa ne zmeraj!

III.

Če drugače ni mogoče, torej namesto lastnine — odškodnina! Odškodnina se plača za slučaj, da se nekaj za zmeraj razlasti, s celotno vsoto v denarju, pri časnem odvzemu lastnine, ali če mora lastnik samo za gotov čas prevzeti kako breme, pa v letnih ali mesečnih rentah, to je v delnih odplačilih.

Če bi se pa pozneje, po končani razlastitvi, pokazalo, da je škoda večja ali da se ponavlja, kar prej ni bilo vračunano, se plača ta škoda naenkrat. Samo, če se neredno ali redko prikaže kakšna škoda, mora pač oškodovani sam paziti, da to takoj javi dotičnemu podjetju; če pa leto odkloni vsako nadaljnje plačilo, je pač zopet treba natančno pregledati in izračunati škodo s pričami in zvedenci in — tožiti! Vsako izterjanje znane škode zastari v treh letih. Lastnik si mora iz previdnosti že pri končni obravnavi pridržati pravico, da javi vse pozneje nastale škode in da zahteva odškodnino v tisti višini, v kateri se taka škoda pozneje pravilno ugotovi.

Od vsega začetka se začne uradni postopek tako, da so povabljeni vsi interesi, zastopniki občine itd., že ko nastane vprašanje, kaj potrebuje podjetje, koliko in kje. Komisije pridejo in grejo in zmeraj je treba biti zraven in povedati, kaj mu ni prav, če je razlastitev sploh potrebna, če bi se dalo nameravano stvar tudi drugače izpeljati. Vse to je treba zapisati tudi v protokol. Potem izda upravna oblast 1. instance 1. odločbo, kaj naj se odvzame ali obremeni s kakim servitutom. Proti tej odločbi je dovoljen rekurz v osmih dneh na deželno vlado in potem naprej. Izvršitev dela je med tem odložena. Ko je to pravomočno dognano, se spremembe po potrebi vpišejo tudi v zemljiško knjigo.

Ker je že v tem postopku vprašanje izvedencev jako važno, je treba paziti, kdo je izvedenec, če je neodvisen, če je dovolj podkovan in nepristranski, če se tudi izpovedi prič pravilno zapišejo.

Če je ta postopek končan, pride na vrsto ugotovitev odškodnine in je spet treba paziti, da »jo ne zavozijo!« Naj vsak sam svojo škodo natančno izračuna in dá na zapisnik. Ne sme pa pozabiti, da vedno poudarja, da si pridrži povišanje odškodnine, če bi se kadarkoli izkazalo, da je škoda večja; zato je prvi zahtevek samo začasen! Tudi to se mora zapisati, da odškodovanega pozneje ne lovijo za besedo. Posebno važno je to pri poravnavi, ker tudi uradi silijo navadno na poravnave, ki se zapišejo in veljajo, kakor končne sodne poravnave, proti katerim se je pozneje skoraj nemogoče braniti. Če poravnava ni mogoča, odloči to vprašanje sodišče na podlagi izpovedi izvedencev (zopet so izvedenci važni), na podlagi prič in tega, kar se pri komisiji ugotovi. Vedno je mogoče predlagati iz raznih razlogov druge izvedence.

Proti odločbi sodnije 1. instance gre pritožba na višje deželno sodišče (Oberlandesgericht) in tako dalje. Takoj, ko dobi odškodovanec prvo odločbo, najdalej v osmih dneh lahko zahteva ponovni ogled na licu mesta, če se je kaj prezrlo, kar potem tudi v rekuru lažje navaja. Rekurz pa je treba vložiti v štirinajstih dneh od dneva sprejema odločbe. Odškodnina se mora plačati v 14 dneh po pravomočni odločbi.

Če gre za večje vrednosti, je že od začetka težko izhajati brez zastopnika in izvedenca, razen, če pomaga dobro izvežban, zanesljiv župan, pozneje, pri sporu zaradi odškodnine, pa je pravnik res potreben, biti pa mora tudi zanesljiv in ne prijatelj nasprotni stranke!

da podaljšamo njeno rabo. Tako sejemo n. pr.: 18 kg črne detelje, 6 kg pasje trave, 15 kg visoke pahovke = 39 kg, ali 24 kg črne detelje, 5 kg mačjega repa, 12 kg travniške bilnice = 41 kg, ali 15 kg črne detelje, 6 kg mačjega repa, 12 kg travniške bilnice, 6 kg visoke pahovke = 39 kg.

Vsaka teh mešanic traja dve leti in nam daje tudi do 110 q na ha sena. Pridelek je pa odvisen zlasti od klime, od oskrbovanja in od trajanja rabe.

(Se nadaljuje)

Med pustom in 1. aprilom

Ni še dolgo od tega, odkar je nekdanji hotel „Zum schwarzen Adler“ v Celovcu menjal svoje gospodarje in postal last znanega cirkusa „Medrano“, katerega ime je tudi prevzel. Komaj se je novo ime hotela udomačilo med Celovčani, že je spet menjal lastnika. Prve dni meseca marca se je namreč „Kärntner Bauernbund“ predstavil kot novi lastnik te hiše ter hotela, restavracije, kavarne in bara. Na posebni seji, ki jo je Ferlitsch, predsednik „Bauernbunda“ sklical, je po poročilu „Allgemeine Bauernzeitung“ prezidij „Kärntner Bauernbunda“ sklenil, da bo „s 1. aprilom t. l. zasedel skupno s Allgemeine Bauernzeitung in drugimi postranskimi organizacijami pisarniške prostore v tej hiši. Ob tej priložnosti so dali otroku svoje kupčije tudi novo ime. Da bi bila za podeželske delovne ljudi bolj privlačna, so jo krstili z imenom „hiša koroških kmetov.“

Da namerava „Kärntner Bauernbund“ priti do svoje hiše v Celovcu, je postalo očitno že v teku lanskega poletja, ko so se po vaseh pojavili več ali manj poznani celovski ekspozenti „Bauernbunda“ in z raznimi „osebnimi pozdravi in priporočili iz Celovca“ od kmeta do kmeta „fehtali“ denar in „naturalije“ za svojo hišo. Da so pri tem svojem poslu pri marsikaterem kmetu doživeli prav neprijetne trenutke, preden so spet našli hišna vrata, bode samo mimogrede pripomnjeno.

Na pustno soboto in nedeljo se je predsednik „Bauernbunda“ Ferlitsch s svojimi prijatelji, tajniki in strokovnjaki kmetijske zbornice podal na zaupne sestanke po okrajih, ter poskušal dokazati „nujnost enotnosti kmetov v Bauernbundu“ in veliko potrebo po „hiši koroških kmetov“. Kakor običajno tudi na teh sestankih ni manjkalo gonje proti slovenskemu jeziku in proti koroškim Slovencem sploh. Del vsebine teh sestankov so izpolnili ponovni napadi in izbruhi proti sedanji šolski odredbi in proti resnim prizadevanjem za demokracijo sožitje obeh narodov v deželi.

Ti sestanki so bili pričetek nove zbirke. Zbiralci Bauernbunda sedaj že v drugič hodijo od hiše do hiše. Da bi prikriili resnico, da gre pri „hiši koroških kmetov“ za izrazito ÖVP-jevsko-bauernbundovsko zadevo, ki nima nič

skupnega s kmečkim delovnim človekom, skušajo doseči svoj cilj celo z zlorabljenjem imen veljavnih ljudi v deželi.

Gospodje prisojajo podeželskemu ljudstvu res še veliko naivnosti. Po eni strani hočejo spet loviti kmete, ki so jim že obrnili hrbet, ker so siti njihovih bajk, po drugi strani pa mlatio po vseh, ki ne trobijo v njihov rog. Da je tako prav in da to koristi potrebam kmečkega ljudstva, morejo verjeti res samo še najpuhlejšje butice bauernbundovskih zapupnikov v deželi.

Ob vsem tem pa se odraža še dobra mera podlosti. Ni dovolj, da bauernbundovska politika zadnja leta čedalje bolj izmzgava koroškega kmeta. Bauernbund terja od njega še prispevke, da bi lažje financiral svojo politiko v korist zemljiških veleposestnikov in po premožnosti sorodnih privatnih velepodjetnikov v trgovini in industriji, ki so združeni v „Wirtschaftsbundu“ ÖVP-ja.

Kar se pa tiče poslopja, ki naj postane 1. aprila „hiša koroških kmetov“ ali pa „močno utrjeni grad“ — kakor je oholo zapisal uvodničar „Allgemeine Bauernzeitung“ v njeni zadnji številki — je okus bauernbundovskih bogatinov vsekakor vreden občudovanja. Ne vemo, zakaj se hočejo spraviti ravno v poslopje, kjer so točilnica vina, žganja in piva ter kavarne in bar kar pod eno streho. Kaj pametnega od te odločitve ni pričakovati. To mnenje potrjuje tudi pisanje „Allgemeine Bauernzeitung“, ki je v zadnjih tednih, ko sta se njen lastnik in glavni urednik pogajala z „Medrano“, tako močno zavdarjalo po reklamah za cirkuške senzacije in atrakcije ter po barskih šlagerjih in alkoholiziranih možganih. Morebiti mislijo prav v teh prostorih najti le še kakšen izhod za svoj cirkus, ki je že propadal v Museumgasse 5 in je prišel v Haimlingerju skoraj docela na psa.

Ko sta Bauernbund in Allgemeine Bauernzeitung javnosti tako okusno postregla že za pust, lahko upamo, da bo tudi letošnji 1. april, ko se bosta s „postranskimi organizacijami“ vselila v svoj „utrjeni grad“ posebno znamenit in da posem ne bo nihče razočaran v svojem pričakovanju še večjih bauernbundovskih burk.

Prihod pomladi

V HIŠI BLAGA Tschernutter

Za plašče, kostume, ženske obleke in moške obleke — blago izbranega okusa in kakovosti

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Začetek oddaje — 5.50 Kmečka oddaja — 6.00 Glasbeni pozdrav — 7.00 Jutranji koncert — 7.55 Marsikaj zvenečega — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Roman za ženo — 10.10 Medigra — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Mali koncert — 11.00 Šolska oddaja — 11.20 Medigra — 11.25 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.02 Pestro namešano — 13.00 Opoldanski koncert — 13.45 Objave — 13.55 Slovenska poročila in objave — 14.25 Specialno za Vas — 15.00 Šolska oddaja — 17.00 Kulturne vesti — 17.30 Popoldanski koncert — 18.00 Radio nasveti — 19.55 Lokalna poročila — 00.05 Nočna oddaja.

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 19.45, 22.00, 00.00.

Sobota, 12. marec:

9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.00 Za dobro voljo — 14.35 Pozdrav nate — 15.35 Domači zvoki — 16.20 Kličemo mladino — 18.00 Iz parlamenta — 19.40 Šport iz vsega sveta — 20.15 Vesela oddaja.

Nedelja, 13. marec:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 11.30 Čez goro in dolino — 12.45 Oddaja mestnega gledališča — 14.30 Otroška ura — 15.00 Pozdrav nate — 17.00 Plesna glasba — 18.30 Šport od nedelje — 19.20 Lepa melodije — 20.15 Vesela oddaja.

Ponedeljek, 14. marec:

14.00 Za našo vas (slov.) — 15.00 Pravljice iz vsega sveta — 15.45 Knjižni kotiček — 17.30 Popoldanski koncert — 18.45 Slovenske melodije. Igra R. Pilih (slov.) — 20.05 Šlagerji — 20.50 Literatura v ponedeljek — 21.30 Iz operete in filma.

Torek, 15. marec:

11.25 Za dobro voljo — 14.00 Zdravniški vedež. Narodne pesmi (slov.) — 16.00 Koncertna ura — 16.30 Pesmi iz operet — 20.05 Orkestralni koncert.

Sreda, 16. marec:

14.00 Iz domačih logov. Poje Butejev sekret (slov.) 15.45 Otroška ura — 18.45 Iz tehnike in znanosti — 19.30 Glasbena posebna stran — 20.05 Operni koncert — 21.00 Veseloigra.

Četrtek, 17. marec:

10.15 Kaj nas brigajo drugi — 11.20 Za dobro voljo — 14.00 Biseri slovenske književnosti: I. Cankar: Bela krizantera; Hlapec Jernej (slov.) — 16.00 Koncertna ura — 16.30 Po dunajsko — 18.30 Tukaj govori UNESCO — 18.45 Kmečka oddaja — 19.30 Philips-revija — 20.05 Pri nas doma — 20.45 Filmska revija.

Petek, 18. marec:

11.20 Za dobro voljo — 14.00 Vse najboljše (voščila) (slov.) — 15.45 Otroška ura — 18.45 Za god (voščila) (slov.) — 19.15 Zgrabimo srečo — 20.05 Slušna igra.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob nedeljah: 5.00 Dobro jutro, dragi poslušalci — 6.30 Pregled tiska — 7.10 Jutranji orkestralni spored — 7.30 Gospodinjki nasveti — 7.40 Zabavna glasba — 11.00 Radijski koledar — 12.00 Kmetijski nasveti ali kmetijska univerza — 12.45 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 14.10 Melodije za razvedrilo — 15.15 Lahka glasba — 16.10 Utrinki iz literature — 16.30 Želeži ste — poslušajte! — 19.00 Radijski dnevnik — 23.00 Oddaja za tujino.

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 12. marec:

11.15 Pisan drobiž za pionirje — 12.10 Domači napevi — 13.00 Okno v svet — 15.15 Lahka glasba — 15.40 Slovenska narodna glasba — 16.30 Želeži ste — poslušajte — 18.00 Jezikovni pogovori — 18.15 Pesmi za naše male — 18.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 20.00 Pisan sobotni večer.

Nedelja, 13. marec:

8.15 Domače pesmi — 9.00 Otroška pred-

Z raketami proti plazovom

Pogosto so plazovi poškodovali železniške naprave in ogrožali potnike. Da bi v bodoče preprečili katastrofe, kakršne so se primerile v zimi 1950, delajo že nekaj časa poizkuse, da bi vplivali na vzdržanje plazov, ne glede na vremenske vplive. Zvezne železnice so že pred nekimi meseci poverili dunajskega dipl. ing. Rudolfa Zwerina, naj bi izvedel takšne poizkuse. Zwerina je iznašel posebno raketo, ki jo izstreljujejo na znana izhodišča plazov. Raketa eksplodira na cilju in razprši snežne mase.

Ing. Zwerina je v poletju 1954 v plazovnem področju na Tirolskem izvedel poizkuse s svojimi raketami. S svojimi poizkusi je dosegel zelo povoljne uspehe. Za ugotovitev raketnega učinka tudi po-

zimi, je ing. Zwerina letos uvedel poizkuse pri Bichlbachu na Tirolskem, kjer je razstrelil nevarni plaz na Kahlbergu.

„Umetnost novcev nekdanj in danes“

S sodelovanjem kabineta za novce in medalje zgodovinsko umetniškega muzeja ter dunajskega glavnega urada za novce bo na dunajskem pomladanskem velesejmu tudi umetniška razstava novcev in medalj. Iz državnih zalog in iz mnogih zbirk zasebnikov bodo velesejmski publikanti v prikaz novci in medalje iz preteklosti in sedanjosti. Tudi zgodovina iz umetnosti novcev in medalj bo razvidna na podlagi prikaznih objektov, fotografij in modelov.

ŠPORTNI ŠPORTNI ŠPORTNI

Smučarski dan v Bilčovsu — 6. marca 1955

Ob udeležbi tekmovalcev domačega športnega društva ter športnih društev v Št. Ilju in Vrbi je bil minulo nedeljo kljub slabemu vremenu — snežilo je ves dan — lepo uspeli Smučarski dan v Bilčovsu. Pa ne le tekmovalci, tudi gledalci, ki jih ni bilo malo, so vztrajali kljub nenehno padajočemu snegu.

Na dnevnem redu je bilo tekmovaljevanje v smuku, in sicer so imeli šolarji, mladinci in juniorji skrajšano progo, ter tekmovaljevanje v smučarskih skokih na novo zgrajeni, žal še ne povsem povoljni skakalnici. Kljub vremenskim neprilikam in drugim težavam se je tekmovaljevanje odvijalo

brez znatnih ovir in — kar je najvažnejše — brez slehernih nezgod. Dosežene rezultate z ozirom na vse okoliščine lahko smatramo za nadpovprečne v okviru takih krajevnih smučarskih prireditev.

Smuk

Solarji: 1. Kovačič Franc, Št. Ilj, s časom 3 minute 07,7 sekunde; 2. Rogner Robert, Vrba, 3:16,7. **Mladinci I.:** 1. Trisnig Robert, Vrba, 2:42,3; 2. Zelenka Erih, Vrba, 2:49,9; 3. Zettl Otto, Št. Ilj, 2:55,5. **Mladinci II.:** 1. Ramusch Henrik, Št. Ilj, 2:29,3; 2. Struger Peter, Bilčovs, 2:51,1. **Juniorji:** 1. Jakopič Pavel, Bilčovs, 2:56,0. **Člani:** 1. Krušič Mihi, Bilčovs, 2:51,5.

Skoki

Mladinci (I. in II. skupaj): 1. Hohenberger, Št. Ilj, s skoki 19,5 m in 19 m ter oceno 184,5 točke; 2. Gasser Hanzi, Bilčovs, 18 in 18 m, 179 točk. **Juniorji in člani (skupaj):** 1. Vanšou Johan, Bilčovs, 19 in 19,5 m, 184 točk; 2. Uršič Erih, Št. Ilj, 18 in 20 m, 181,5 točke; 3. Krušič Mihi, Bilčovs, 17,5 in 17,5 m, 175,5 točke. — **Splošna zvrstitev:** 1. Hohenberger; 2. Vanšou; 3. Uršič; 4. Gasser; 5. Krušič; 6. Schaunig itd.

Das Haus der guten Möbel
4 Vorteile

- Riesenauswahl — über 100 Ausstattungen
- Die besten und billigsten Möbel Österreichs Hartholzschlafzimmer nur 3900 Schilling
- Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
- Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

STADLER-MÖBEL
KLAGENFURT




Prva smučarska prireditev v Bilčovsu leta 1953 na stari skakalnici. Tudi letos kljub slabemu vremenu ni bilo mnogo manj gledalcev — prijateljev plemenitega zimskega športa.

Spet lep uspeh Nindlerja

Član našega športnega društva v Zahomcu Peter Nindler je pri društvenem prvenstvu v Bistrici na Zilji prevozil progo veleslaloma v 1 minuti, 29,8 sekunde in tako postal prvi med gosti-mladinci. Za najboljšim tekmovalcem dneva je zaostal samo za 4,3 sekunde.

Dva nadaljnja naša člana, Val. Wiegele (1:56,2) in Stanko Zwitter (2:00,5) sta se vrstila na 3. in 4. mesto med gosti-mladinci. Med gosti-juniorji pa je dosegel 2. mesto član našega zahomškega športnega društva Danilo Gallob (1:48,5).

Smučarski poleti v Oberstdorfu v Nemčiji

Zmagal je Finec Hemmo Silvennoinen s skoki 128, 111, 127, 127 m in oceno 452,5. Drugi je bil Norvežan Jack Alfredsen, ki je s 130 m lahko zabeležil tudi najdaljši skok prireditve. Nemec Toni Brutscher, domačin v Oberstdorfu je zasedel 3. mesto.